ТАХАН—СОВЕТСКИ КОНСТИТУЦЕ ДИ

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ПIАЬРАСКА, 5 декабрь, 1975 шу. • № 146 (5217). • Мах 2 кап.

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНЕ ЙОККХАЧА АЧАЛКХЕН ЮРТСОВЕТ ХЬАЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу:

1. Ачалкхен юртсоветацара хьа а къолстаяь Малгобекски районе Йоккхача Ачалкхен юртсовет хьайойла центр Йоккхача Ачалкхе а йолаш.

2. Йоккхача Ачалкхерча хоржамий округашка гIолла хержача къахьегамхой депутатий Ачалкхен юрта Совета депутатех къахьегамхой депутатий Йоккхача Ачалкхен юрта Совет хьайойла Малгобекски района территоре тIа.

АргIанара хоржамаш дала йолчу хана керда хьаяьхна юртсовета территоре тIарча хоржамий округашка гIолла хержача къахьегамхой депутатий Ачалкхен юрта Совета депутаташка ютийла къахьегамхой депутатий Йоккхача Ачалкхен юрта Совета депутатий полномочеш.

3. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советан Къахьегамхой депутатий Малгобекски городской Советан тIадуллалда организационни сесси елгеи къахьегамхой депутатий Йоккхача Ачалкхен юрта Совет хьаяраца ювзаенна кхыйола мероприятеш чакхйоахилгеи, цо болх бан хиланза даргдоаца хьалаш IалашI а деш: помещени оборудовани хьожаелга, телефонаш чуйохкилга, кхыдараш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1975 ш. 1 декабрь.

СССР Конституци Советски Социалистически Республикай Союза дуккхача къамий паччахьалкхен керттера закон да. Халкъ —доллача хIаман да. Из ла Конституце ларде уллар. Советски Конституце тIа оттадаь да обществана деш дола паччахьалкхен доал халкъа кара хилар, кулгалдар эггара хьалха латта класс хиларца болхлой классага а да.

Нагахь санна буржуазни конституцеш шоай чулоацамга диллача националистически дале, СССР Конституци кIоаргга интернационализм йоаллаш да. ХIана аьлча, цо дIачIоагIду къамаш цхьатарра бокъонаши дотташIали долаш хилар, из гIулакх деш да халкъашта юкъерча машара, демократена коммунизмана.

Буржуазни конституцеша харцду капиталистически общество антоганистически классашта екъалуш а цхьан классо вокхан Iазап тIалоаттадеш а хилар. Моттийта массанена паргIатон нийсхон я а яхаш цар хьоахадац шоаш хьаллоаттаер доал деча эксплуататорски класса бокъо хилар.

Вай Конституце гуччахьа хьакхайкаду Советски паччахьалкхен политически лард пролетарски революце цIера юкъе хьахиния къахьегамхой депутатий Советаш хилар а вай паччахьалкхенера деррига Iаьдал къахьегамхой депутатий Советашка гIолла городерчеи юртарчеи къахьегамхой кара хилар а.

КЕРТТЕРА ЗАКОН

Сийлахь - воккхача Ленина Советех эггара хьалха бокъонца демократи Iалашъеш йола органаш, къахьегача халкъа Iаьдал дизза бе доалла органаш лаьрхIай.

Массадолча гIулакха буржуазни парламентаризма демократ[illegible] тIех йола халкъа викалий керда форма лаьрхIад революце баьччо Советех.

В. И. Ленина яздаьд: «Пролетарски демократи миллионазза демократичнегIа я моллагIча буржуазни демократел, Советски Iаьдал миллионазза демократичнегIа да эггара дуккагIа демократически йолча буржуазни республика». Паччахьалкхен Iаьдала органаш бокъонца халкъа хилар къаьгга хьахьокхаш я цар состав. СССР Лакхехьарча Совете — эггара лакхехьара йолча законодательни органе 1517 депутатах, 769 болхлои колхозхои ва, вожаш къахьегача интеллигенце викалаш, культураи Iилмаи деятелаш, эскаре гIулакх дераш партийнии паччахьалкхени аппарате болх бераш ба. Лакхехьарча Совете 475 кхалсаг, 421 парте воаца саг ва.

Нохч - ГIалгIайчене, хьалха паччахьа Россе эггара тIехьайисарех цхьа йист хиннача, деша ховш цхьа процент а нохчийи гIалгIайи ца хиннача хIанз ший паччахьалкхен автономи я. ВIашагI а ехка болх беш я Лакхехьара Совет, 16 районни, 5 городскойи, 4 поселковии къахьегамхой депутатий Совет. Вай Лакхехьарча Совете 160 депутат ва, моттигерча Советашка 9356 депутат. Царех 4506 болхло, 1626 колхозхо. Советашка хержав 34 къаман викал, депутатех аханел дукхагIбараш нохчийи гIалгIайи ба.

Коммунистически парте хадданза йоакхо ю Советий болх эргабоахаш тоабара. Из хьахьокх парте XXIV съезда решенеша, КПСС ЦК Советех даьча соцамаша, депутата статусах долча Законо. ТIа-тIа дукхагIа хул къахьегамхой депутатий Советашта гонахьа вIашагI а кхийтта наьха хьашташ кхоачашдара, боахами культуреи, халкъа дешари унахцIенои лораяра дешаш къестадеча дакъа лоаца активисташ.

Советски Конституце шоашта къахьега, деша, салаIа, социальни Iалашбаь хила еннача бакъонех шерра пайда эц берригача советски наха санна, Нохч-ГIалгIай автономни республика къахьегамхоша а. ХIаьта из Iалашдара дерригa хьалаш хьакхелла я да. Болх бе заводаш, колхозаш, совхозаш, гIишлощъю организацеш, Iилма учрежденеш, конструкторски бюрош, иштта кхыяраш, деша школаш, техникумаш, профтехучилищаш, вузаш, салаIа моттигаш йолаш я.

Цуница цхьана советски наха дика кхетаду шоашта еннача бокъонех пайда эцара тарра хьаьнала къахьега, Даьхен экономика, оборонни из чIоагIбара шоаш кхоа беш хилар шоай декхар долга.

ХIара денна хьаухача нийслагIа пятилетка кхоачашъярах долча хоамаша бакъду из.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахара, хIаьта цу тIехь дика ка а йоал.

ХIанз, СССР Лакхехьарча Совето вай мехка 1976 шера халкъа боахам дегIабоалабара плани 1976 шера СССР Паччахьалкхен бюджети чIоагIдаьча деношка дегаш гIоздаьнна къахьегаш ба советски нах. Сесса тIанийцача Законаша къаьгга хьахьокх Коммунистически парте, Советски правительства ший керттерча декхарех цаI — халкъа хьал-торо дIахо тоаяр, машаре къахьегилга Iалашдар лерхIилга.

СССР Конституци халкъа-демократически а социалистически а паччахьалкхений конституцешта хьокхам а хинна дIаэттад. Цох хиннай социализм котъяккхара цар лоаттабеча къовсама байракх. Цунца цхьана вай Конституце бехк бу халкъий паргIатон кортамукъали IотеIаеча империализмана. Из я дерригача дунен къахьегамхошта цар шоай къамав лоIам, машар, демократи, социализм бахьан, керда тIом хьоабе, дуненна доал де гIертачарна духьала лоаттабеча къовсама программа.

Советски наха шоай хьинар ца кходеш къахьег парте XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахара тIехьа. Шеко яц СССР Лакхехьарча Совето тIанийца вай мехка халкъбоахам 1976 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен план цар кхоачаш а тIехкхоачаш а ергхилара. Йиззача бакъонца ала йиш йолаш ба уж «Паччахьалкхе — тхо да. Тхо да мехка дерригача Iаьдала, дерригача гIуллакхашта доал дераш»

Даьхе дIахо тоаялийтар духьа

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша хьинареча къахьегамца жоп лу КПСС ЦК декабрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сессeи решенешта

Сунженски района механизатораша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, кхашкара бIаьстан балхаш ший ханнахьа дIадоладара эша еррига техника ма-хулла сихагIеи дикагIеи тоаяь яккхара КПСС XXV-гIча съезда сийна яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье а баьнна къахьегаш ба укх деношка «Назрановский» совхоза механически мастерскера болхлойи отделеней бригадашкара механизатораши.

Укх шера IV-гIча квартала планагIа 25 трактор тоае езаш ба уж. ХIанзле а тоаяь а яьккха кийчон мугIарагIа дIаоттаяьй 10 трактор. Механически мастерске хьачу а йоалаяь тоаеш 18 трактор я.

КПСС Централни Комитета декабрьски Пленума решенеша а йисвалагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сессе материалаша а деган айдаь болча ремонтникашеи механизаторашеи дош деннад тракторашта ремонт яра укх шера йиъзлагIча квартала план 25 декабре кхоачашъе.

Шоай тракторащ хIанзле а тоаяь баьннаб Аьлте-Юртарча отделенера механизатораш Бичиев ИбрахIим, Кодзоев Iийса, Евкуров Махьмад.

Еррига тоае еза трактор 41 я совхозе. КПСС XXV съезде шуй болх дIаболабеча деношка уж массе трактор кийча хилийта лаьрхIад механизатораша.

СУРТА ТIА: делкъа хана механизаторашта СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сессе материалаш ешаш ва Аьлте-Юртарча отделене механик Торшхоев Ахьмад.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДОГ ТЕШАДЕШ ХЬАХЬОКХ

Боккхача теркамца хьеж дерригача дунен халкъаш СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сессе балхага. Кхы а чIоагIагIа теркам ба сессе балхаца советски наьха. Сессе балхах дола дош ца тувладалийта гIерташ радио, телевидене, кепайоазон хоамашка хьеж тха цеха болхлой а. Дог раьза долаш тIаэц оаха сессе оттаяь вай мехка халкъа боахам дегIабара йола паччахьалкхен план. Сессе оттаяьча плано цIаьхха а, массаза санна, дог тешадеш хьахьокх вай мехка дерригача къамий хьал-торо тоаяра КПСС еш йола йоакхо.

Тхоашка доагIача даькъе беррига советски наха санна КПСС XXIV съезда соцамаш кхоачашдара низ ца кхобеш къахьега дош лу оаха. Деннa дош толамца тхона кхоачашдулургхилара тешал деш да хьалха даьха къахьегама толамаш: октябрь бетта продукци арахецара план 117,8 процент кхоачашъяьй цеха коллективо. Ханал дукха хьалха шоай ихе шера декхараш кхоачашдаьд ялх болхлочо. Царех я Н. Аленомова, А. Антонов, А. Аслаханова, иштта кхыбараш а.

Р. ВАЛЬТЕР,
Грозненски кога гIирс беча фабрика ялхлагIча цеха болхло.

ДУКХА ХIАМА ДУ НАХ УНАХЦIЕНА ХИЛИЙТАРА

Вай партеи правительстаи хаддаза йоакхо ю советски наьха унахцIено лораяра, хIама кхоац цу гIулакха. Из дика гу СССР Лакхехьарча Совета сессе материалаш Iойийшача. Сагал дезагIа цхьаккха хIама дац вай мехка. Цун духьа, цунна долча берката ду вайцига хьадеш мел дар.

«ХьатIадоагIача шера нах чубаха цIенош, коммунальни предприятеш, больницаш, школаш, кхыйола культурно-просветительни учрежденеш хьалъяра хьожаду 21,8 миллиард сом», аьннад сессе.

Дарба деча учрежденей материально-технически база тоалуш хилар хоалу тха поликлинике а. Укх шера тхона еннай гетт тара дика, керда электрокардиографически аппарат «ФЭК», иштта дика йола биологически анализаш яра эша аппарат, кхыйола медицински оборудовани. ХIаьта кхоачамболаш массе тайпа лораш ба.

Цу гIулакхаша тхога йиш хулийт бахача наьха унахцIено дика лорае.

Тха ерригача коллективана чIоагIа дика хийтар лорий а дарба деча учрежденей а хьалаш тоадара хьакъехьа сессе дийцар. Оаха дег чура баркал оал тхоай иштта йоакхо еча вай партенеи правительстванеи.

А. БЕКМУРЗАЕВ,
Грозне № 7 йолча поликлиника керттерча лора заместитель.

ДОГ ГIОЗДОАХА ХОАМАШ

ХIара шера чIоагIлу вай Даьхен экономика. Партеи правительстваи решенеш тIа, соцамаш тIа белгалдоаккхаш кхоачашдеш мел дер, вай советски сага кхоачамболлаш кхачан продукташ, тIадувхар дIакхачийтара, цун дерригa вахара хьалаш дизза кхоачашдара тIадерзадаь да.

Чакхйоалаш латтача пятилетка шераш юрта боахам дегIабоалабара шераш дар. Вай республика дуккхача боахамаша, бIаргчача районаша тIехкхоачашъяьй пятилетка заданеш. Уж дика гIулакхаш карагIдувл ахархошта колхозий, совхозий материально-технически база дегIайоалаяра, минеральни удобренеш, культурашта зулам деча са доахкача хIамашта духьала етта молхаш, доакъара фосфаташ дукхагIа хьахецара партеи правительстваи хадданза йоакхо ярах.

ХIара шера лакхлу наьха хьашташ. ДукхагIа эш кхачан продукташ. Из теркал а деш 1976 шера плана тIа боккха теркам тIабахийтаб баха нах кхачан продукташцеи промышленноста бедалцеи кхы а дикагIа Iалашъяр шийх тийша бола юрта боахам дIахо дегIабоалабара вай парте оттаяь комплексни программа дIахо а кхоачашъяра.

Дог гIоздоаккхаш я нийсалагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сессе СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Паччахьалкхен плана председатела депутата Н. К. Байбакова яь доклад. Цо белгал ма-даккхара дукха техника, автомашинаш кхоачаргья юрта боахамга. Тха хьайбаш леладерий теркам тIаоз промышленни ларда тIа дулх даккхара 34 миллион коа тIара оалхазараш хургдола фабрикаш йохкаргья, хьайбай боахама доакъар кийчдара машинаш дукхагIа хургья яхача дешаша.

М. ХАМХОЕВ,
Малгобекски района «Ингушский» совхоза цхьоалагIча отделене управляющи.

ОАХА ДЕГ ТIАРА КЪОАБАЛЪЮ

ГIадвугаш да нийслагIча пятилетке вай Даьхен къахьегамхоша доаха толамаш. Пятилетка хьалхарча диъ шера, хIаьта укх шера халкъа боахама планаш кхоачашъеча, вай мехка берригача наха санна, хьинаре дакъа лаьцар тха ферма коллективо а. ХIаьта цхьацца толамаш а даьхар.

Паччахьалкхенга шура йохкара нийслагIча пятилетка план ферма хьайбаш леладераша соахка кхоачашйир. Дикача хьокхамашца чакхдоаккхаш латт нийслагIча пятилетка тIехьара шу а. Соахка цхьайтта бетта яьккха хинначул дукхагIа я укх шера цу юкъа яьккха шура. ХIаьта укх шера цхьайтта бетта дукха хIама ца эшаш 2460 килограмм шура яьккхай хIара кхоабача Iаттагара.

Уж толамаш доахаш къаьстта доккха дакъа лаьцар доярка А. Гайрбековас, З. Бахаевас, А. Алхазуровас, Я. Килоевас, А. Батиевас, кхычар.

ХIара кхоабача Iаттагара шура яккхара нийслагIча пятилетка план кхоачаш ца еш цхьаьккха а доярка яц ферме.

Дег тIара къоабалъю тха ферма кахьегамхоша 1976 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен плани 1976 шера СССР паччахьалкхен бюджети.

Партеи правительстваи хьалхашка увттаду декхараш толамца кхоачашдара еррига торонаш оарцагIъяьха. Низ, хьинар кхо ца деш къахьегаргда оаха дIахо йолача хана а.

Я. ХУНАРИКОВ,
Наурски района «Красное знамя» колхоза шурий-товарни ферма заведующи, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаер.

ДIахо кхы а дикагIа...

Укх деношка хиннача КПСС ЦК Пленумои нийсаллагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета йиъзлагIча сесси мехка экономика, культура 1976 шера дIахо дегIайоалаяра хоадам боллаш йола рубежаш белгальяьхар. Къаьстта теркам тIабахийта йийшар тха боахама къахьегамхоша юрта боахам кхы а дикагIа тоабара хьакъехьа цига юкъаш хиша цифраш. Кхоачам ба тIадоагIача шера цу гIулакха паччахьалкхено 31,3 миллиард соми цул совгIа колхозаша кхы а 10,1 миллиард сом шоай ахчи дIадахийта лерхIилга белгалдаьккхача. Цох тхона хов хIара боахаме, цу даькъе тха совхозе а, керда техника, удобренеш, ма-дарра аьлча, лаьттани хьайбай боахамеи культура дикка айяра эша кхоачамаш кхоачаргхилар, тIаккха мехка эша продукци оаха дукхагIа йоаккхаргхилар. Цу дерригне, шеко йоацаш, гIадбут юрта боахама болхлой, цар балхацара безам совбоах.

Лаьттани хьайбаи продукци арахецара керттерча тайпай пятилетка заданеш тха совхоза болхлоша кхоачашъяьй. ХIанз 1976 шера а иттлагIча пятилетка а план дикка тIехкхоачашъяра керда торонаш хьагучайоахаш ба боахама коммунисташи мугIарера къахьегамхойи. Цу гIулакха а КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахара а тIабербзабаьб коллективе тахан беш бола беррига организаторски политически болх.

Б. БАРКИНХОЕВ,
Грозненски района «Юбилейный» совхоза парткома секретарь.

МАIАЧА НАХА НИЙССА

Паччахьа хана вай мехка кхалсага бокъо яцар. Цуи гIулакх кхуврча юхе дар. Кхы дIахо долча хIаман цхьаккха дакъа лаццар. Мара уллув а яьнна дIаяха йиш яцар кхалсага. Из цунна нийсса хила йиш яц яхилга дар. Советски Iаьдал этта Конституце арадаларца кхалсагага йоккхий бокъонаш кхаьчай. ХIанз из маIача сага нийсса къахьега а деша а бокъо йолаш я. Кхалсаг маIача сага нийсса конструктор, хьехархо, лор, токарь я.

Са мар механизатор ва. Цунна новкъостал деш хулар со, техникаца хьакхашта ньлар. ТIаккха из еза а енна Iомае лаьрхIар. Цу хана денз итт шу даьннад. Тха шиние комбайнаш цхьана лелар. Са яр ехача мар оарцагIвоалар, цун яр ехача аз новкъостал дора. Совхозе Iай вIашагIьехкача механизаторий курсашка трактор Iомае вIаштIехьдаьлар са. Из йовзар а комбайна тIа болх беш накъадоалар.

Юххьанца, кхалсага гIулакх дац техника тIа болх белга, цунна фу дулургда яхаш шек бувлар юртара къонахий. Массехк шера техника дика караерзаяьччул тIехьагIа кхалсага хьинар дайзар царна. Ялаташ чуэцача хана механизатораша лелаеча социалистически яхьа юкъе яхар Эггара хьалхара толам баьккхар. Массехк шера из хьалхле дIа ца хецаш хьайоагIа со. ХIанз тха боахаме массайтта кхалсаг я механизаторалла болх беш. Уж дерригa а Конституце денна дикаш да.

К. ДУДУРКАЕВА,
Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза комбайнер.

Ер цхьайттлагIа шу да аз кхашка сай трактор лелаю. Цу хана денз екъалуш тха «Красноармейский» совхозах кхы а шиъ совхоз хиннай. ХIанз керда вIашагIъеллача «Солнечный» совхозе болх беш я со.

ХIара шера дукхагIа хул культураш дIаюв лаьтташ. Цунах дикагIа пайда эца Iемаб ахархой. Шерагара шерага боахамашка дукхагIа кхоач минеральни удобренеш, культурашта зулам деча са доахкача хIамашта духьала тувса молхаш, гербицидаш. Къахьегама овсарле лакха йола низ бола керда техника кхоач тхога. Цу дерригача дикача гIулакхаша хьахьокх вай Советски правительства наьха мел йоакхо ю. ХIаьта хьийгача кьин лакха мах бу. Дукха кхалнах ба тха боахаме маIача наха нийсса вай Даьхен экономика чIоагIъяра халкъа боахама планаш тIехкхоачашъеш хьинаре къахьегаш а правительственни доккхий совгIаташ деннa а. Из дерригa а вай Советски Конституце енна бокъо, паргIато я. ХIара шера из ди дикача къахьегама толамашца белгалдоаккх тха совхоза механизатораша, кхаш лeладераша. Пятилетка чакхйоалача укх шера а лакхарча хьоккхамашца накъа бархкаб тха совхоза къахьегамхой цу денга.

Х. ИСРАИЛОВА,
Урус - Мартановски района «Солнечный» совхоза механизатор, Ленина, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш лелаер.

Советски Конституце Ди къаьстта белгала да тхона — лоаман кхалнаха. МаIача наьха санна деша, къахьега йиш ца хиннача тха хIанз царна нийсса бокъонаш я Даьхен рузкъа алсамдоаккхача, Iилма, дешар дегIадоаладеча хьинаре дакъа лоац вай мехка кхалнаха. Аз дика кхетаду мел халача хьалашка хиннаб тха ноаной. Дукха ха йоаццаш Москве, тIаккха Берлине хиннача кхалнаьха форумашка дийцар, кортамукъале, нийсхо бахьан капиталистически мехкашка лоаттабу къовсам.

Сийлахь - боккхача Октябрца, Советски Конституци арадаларца, маIача сага нийсса дIаэттай вай мехка кхалсаг. Соахка Iай механизаторий курсаш чакхъяьхача кагийча нахаца тIехдика экзаменаш дIа а енна трактористa праваш хьайийцар аз. Цу хана денз «МТЗ-50» яхача трактора тIа болх беш я со.

МаIача наха нийсса къахьега гIерташ сай техникана Iунал деш болх бу аз. Укх шера дукха болх бар тха боахаме. Ловицача хана чуэца дезаш ялат дар, гурахьен бIаьстан юхьен дIаювргйолча культурашта лаьтта кийчде дезар. Уж дерригa балхаш комплексагIа чакхдоахилга дукхагIча даькъе механизатораштa тIалуж. Шерра социалистически яхь йоаржайир механизатораша. Цу яхье хьалхара моттиг хьожайир сона. Бакъда къахьега дийзар. Сай мел низ кхоачаргба хьежар со укх гурахьа.

С. ДЖАМБЕКОВА,
Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхоза тракторист.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ВАЙ НИЗ БОЛЧА ДАЬХЕН!

ХАЛКЪА ДЕМОКРАТИ

СССР Конституце Ди советски наха хIара шера белгалду социалистически демократе, бокъонца йолча халкъа Iаьдала цIей хиларца. Из вайна деза а гарга а да, хIана аьлча паччахьалкхен Керттерча закона тIа сийлахь-йоккха социальни бокъонаши паргIатонаши дIакхайкаяь ца Iеш, конституционно дIачIоагIдаьд Iаьдал дизза халкъа хилар.

«Вай революце, вай мехка социализм котъяларо,—аьлар нов. Л. И. Брежнева машар безача низий Дерригдуненан конгрессе, — моллагIча къонаш къахьегама сага бокъонаш дIакхайкаяь ца Iеш, уж бокъонца Iалаш а йир, цхьаккха а мехка капитализмала дулургдоацача тайпара».

Буржуазни мехкашка, производства средстваш частни доалахье йолча хьалашка, капитализмана чулаттачер дукха яздеш йолча демократе эггара хьалха йIаьхийча класашта Iалашду цу доалахьенах баьхача миллионаш болча къахьегамхошта эксплуатаци яра паргIато ялар.

Кхыча тайпара да вай мехка. Укхаза Конституце дIачIоагIъяьй къахьегамхой бокъонца йола демократи, Iаьдал дизза халкъа кара хилар. Цун материальни лард я общественни доалахьен бохама социалистически системен.

СССР-е халкъа Iаьдал хьыгойташ я паччахьалкхени общественни хьисап дола къахьегамхой депутатий Советаш. Советашка гIолла, депутаташка гIолла халкъо вахаре чакхдоах шийна лоьш дар.

Советаш шоаш вIашагIйоъкхара формага диллача а депутатий составага, цар чулоацамгеи балха методашкеи хьежача а кIоаргга халкъал доаллаш я. СССР Конституцега хьежжа Советаш массане а юкъара, цхьатара а юкъарчал доацаш а хоржамий бокъо а йолаш, къайлагIа кхадж тоссаш хорж. 18 шу даьнна берригa гражданаш харжа а шоаш хержа хила а бокъо йолаш ба.

ХIаьта советски наха цу шоай бокъонах шерра пайда а эц. Масала, укх шера 15 июне РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР, иштта моттигерча Советашка хиннача хоржамашка вай республикерча дукха хIама ца эшаш берригача бIаь процент харжархоша хоржамашка дакъа лаьцар. Моттигерча Советашка хержав 9356 депутат, царех 4506 болхлой 1626 колхозхои. Республика Советашка хержав 34 къаман викал. депутатех аханел дукхагIбараш — нохчийи гIалгIайи.

Вай паччахьалкхен органий состав массаза кердайоах. Иштта, укх шера июне моттигерча Советашка юхахержаб депутатех 44,8 процент. ХIаьта хIанзара Конституци йолча шерашка мехка Советашка паччахьалкхенца доал дара школ ех чакхваьннав 22 миллионал совгIа саг.

ХIанз Советашка ва шиъ миллион совгIа депутат. Уж ба болхлой класса, колхозни ахархой, къахьегама интеллигенце, бахача наьха ерригача социальни группай, мехкарча дерригача къамийн народностийн викалаш. Цул совгIа Советий балха юкъе хьинаре дакъа лоац дукхача активисташа. Уж 30 миллионал дукхагIа ба.

Паччахьалкхен Iаьдала органашка вайцига санна дукха къахьегамхой болаш цхьаккха а буржуазни мохк бац. е хила йиш а яц. Масала, мехка бахача нахах ахаш болхлой болча США конгрессе болхлой бац. ФРГ бахача нахах ахаш гаьгга болхлой ба, хIаьта бундестаге депутатий моттигех ворхI процент мара ца дарга. ХIаьта бельгийски парламента шинна а палате 390 депутатехи сенаторехи йис мара болхло вац.

Буржуазни паччахьалкхений парламенташка битац кагирхой, кIезига ба кхалнах.

Вайцига кхалнаха, кагирхоша йоагIаш йола моттиг хьалояз общество. СССР Лакхехьарча Совете 1517 депутатах 475 кхалсаг я, 279 депутат 30 шу даланза ва. Вай автономни республика моттигерча Советашка 4740 кхалсаг я, е 50,7 процент, хIаьта 3233 депутат, е 34,6 процент 30 шу даланза ва, царех 1965 саг, е 21 процент комсомольцаш ба.

Экономика, социально-культурни дегIадара дешаш кьестадеча депутаташа хIара шу ме доал дукхагIа хьинар гойт. Цу хьакъехьа бокхача лоархIаме хилар парте XXIII-и XXIV-и съездий решенеш, Советий балхах КПСС ЦК ба Соцам, районни, городской, городерча районич, юртарчеи поселковни Советех тIайна законаш, депутатий статусах дола Закон.

Дикка шеръеннай Советий бокъонаш, чIоагIъеннай цар материальни база. Советий сессешка хIанз дуви эггара чIоагIагIа эша, вахаре лоархIам бола дешаш. Иштта, дIадахача шера республика моттигерча Советаша къостадир промышленностеи юрта боахамеи хьакъехьара 549 дош, халкъа дешара, культура, унахцIено лораяра, социальни Iалашон 390 дош, торговле, юкъарча кхачани наха бытовой гIулакхаш дареи — 381, социалистически законность лелладареи общественни порядок лорареи — 228.

Советашка шоаш бахийташка наказаш телаш харжархоша практически дакъа лоац депутатий паччахьалкхен органий балха юкъе. Укх шера аьхки вай республика харжархоша РСФСР Лакхехьарча Совета депутаташта 75 наказ делар, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташта — 500-нел совгIа наказ. хIаьта моттигерча Советий депутаташта — кхо эзарнел совгIа наказ.

Iаьдал бокъонца халкъа кара хилар паччахьалкхен органашка гIолла чакхдаьха ца Iеш, вайцига чакхдоах къахьегамхой общественни организацешка. хIаьта иштта профсоюзашка, комсомолага, кооперацега, шоай доIамеча обществашка, творчески союзашка гIолла а. Ма-дарра аьлча кхийна баьнна социально-политически вахаре дакъа лоацаш бола берриг баха нах чулоацаш цар. Масала, вай республике профсоюзаша чулоац 32460 саг, комсомоло — 91500 эIамига саги йоIи, халкъа тIахьожама группашеи посташеи — 3290 саг. Судахошна цхьана дешаш кьестаду 1125 халкъа заседатела, эзараш къахьегамхой ба новкъостий судашка, халкъа дружинашка болх беш.

Къахьегама коллективай вахаре дешаш кьесталеча къахьегамхоша дакъа лацара дукха формаш я. Из да, эггара хьалха, социалистически яхье хьинаре дакъа лацар. Из яхь хIанз йиеслагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяреи парте XXV съезда даха ма-доагIара накъадахареи лозунгагIа дIахьош я. Цул совгIа уж я болхлой собранеш, массаза болх беш йола производственни совещанеш кхыйола формаш.

Долче социалистически демократе белгало я паччахьалкхе, общественни организацеш, коммунизм хьалъеча юкъарчал доацаш къахьегамхоша лоацаш дакъа айхха вIаши дувзаденна хилар. ХIаьта лостам тела низ, ерригача организацей тIум коммунистий ленински парти я. Из хила бокъо а йолаш къахьегамхой авангард я, цо белгалду дIахьалхашкахьа дахара керттера никъ.

Парти кулгалдеш хиларо Iалашду социалистически демократи дIахо дегIайоалар. мехка массе а мIинге, дунен цIаккха а ца хиннача тайпара айдар. Советски Iаьдал латтача 58 шера 32-зза дегIаеннай вайцига керттера производственни фондаш, 203-зза дукхагIа арахеи промышленни продукци, 3,4-гIа дукхагIа юрта боахама продукци. Толам кхоачашъеш латт йиеслагIча пятилетка заданеш.

Советски Iаьдала шерашка Iалаьмате чIоагIа дегIаеннай Нохч-ГIалгIайчен экономика. ХIанзара Нохч-ГIалгIайче мехка массе а мIинге, дунен дукххача мехкашка ший продукци кхухьийта чIоагIагIа дегIаена индустриально-аграрни республика я. 1913 шераца нийсдича 1975 шера промышленни производство бIаьззанел дукхагIа хиннай, кхозза гаргга дукхагIа айбеннаб ялатий хьункъам, массехкъазза — хьайбай боахам.

«Деррига а сага духьа, сага ираза» — иштта да вай партен паччахьалкхени закон. ХIаьта Конституце хIара статья тIа хьоалу из. Вайцига мел дер — керда завод, домна, электростанци хьалъеча керда никъ буллача эггара хьалха дагакхоабар саг, цуна хьашташ да.

Цу хьакъехьа цхьадола масалаш доаладергда вай. Болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш тIатохарах, цхьаболчаргара йоаха подоходни налог дIаяккхарах а лохъярах а, кхыдола гIулакхаш дарах пхе шера 75 миллионал совгIа болча наьха реальни доходаш дегIа яьхкай.

40 миллионал совгIча саго эц хIанз лакхдаь пенсеш, стипендеш, пособеш, общественни фондашкара кхыдар. Алхха укх шера керда квартираш е сеннай бахара хьалаш а тоадаьд 11 миллион гергга сага. СССР-е наха чубаха цIенош хьалду цхьаьи хьаййцача Великобритане, Франце, ФРГ, Итале, «юкъарча рынка» кхыча мехкашка хьалдечул дукхагIа.

Вай паччахьалкхене дац производство эIамагIа яр, предприятеш болх бе йиш йоацаш йисар, бе болх ца хилар, инфляци яхар санна дола хIама. ХIаьта цунна цIаьхказ а цIаьхказ а гу социалистически общественни строй, вай демократи кхычарел тIех хилар.

Повзаргйоацаш тоаеннай Нохч-ГIалгIайчен культурен вахари. Вай республике хIара кхоалагIвар дешаш ва. Халкъа боахаме къахьегаш ча лакхерен юкъерен образовани йола 50 эзарнел совгIа специалист.

Республике я дарбан-профилактика дукха учрежденеш эзар сага лаьрхIача медицински болхлой дуккхача буржуазни мехкашкарчул дукхагIа ба.

Цу йоакхонна къахьегамхоша жоп ду шоаш ца кхобеш къахьегарца, даьхен рузкъен низзи алсамдоахаш, цун обороннии низ совбоахаш, шоай вахар кхы а хозагIа дIаьхегIа деш.

Советски наха дика кхетаду СССР Конституце шоашта енна бокъонаши паргIатонаши шоай декхарашца; общества тIадуллачунца айхха дувзаденна долга. ХIаьта хIара къахьегамхо коммунизм хьалъеча мугIарашка йоагIаш йола моттиг хьалаца а гIерт.

В. БАЛЯСНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующи.

Деррига а сага духьа

Вай мехка хьадеш мел дола хIама сага духьа деш хилар гу сона кхыдар ца дийцача а духхьал дукхача берий нана хиларах тарра сайна Советски Iаьдало деш долча новкъосталца а. Са цхьайтта бер да, эггара доккхагIчун ткъаь цаI шуи эIамагIчун шу совгIеи ха а йолаш. Уж бераш кхаба а Iалашде а хала хургдар сона ца новкъостал хинна децаре. ХIара бер массаза ду дукха ахча тийнпал сона. ХIаьта хIанз са эIамагIдолча бера 12 соми 50 кепиги тел хIара бетта. Цул совгIа, хIанз се балха йолча Грозненски шурий комбинате бераштa долча новкъостала лаьрхIа хIара бетта 36 сом тел сона. Аз а са мара а, Грозненски шоллагIча кирпичий завода шофера, доагIа алапи кхоачамбеш хургдацар из гIо хулаш децаре.

Школо а ду сона новкъостал, бераштa тIаювха форма луш а кхыдар деш а.

Са берех ялх деша дагIа. ВоккхагIа вола воI Махьмуд Советски Эскаре гIулакх деш ва. ЙоккхагIа йола йоI хIанзалца берий яслешка воспитательница йолаш болх беш хиннай, хIанз машинисткалла Iомалуш я. Кхо бер деша даха ха кхачанза да.

Се дукхача берий нана хиларах тарра сайна тIалатта декхар дика кхетаду аз. Сона хов царна тIадувхи дац хIама Iалашдарах кхоачам боацилга. Царна дерттIа кхетам бала а беза. Из цIаккха а дицдалийтац аз. Къахьегара тIера хургдолаш, халкъа, советски обществана пайдане хургдолаш кхеду аз сай бераш.

Царна айса иштта беш бола хьехам чIоагIбу аз се производстве къахьегаш хиларца, цIагIа а наха юкъе а тоам боаца гIулакх сайгара ца дIалийтарца.

Эздий доаца хIама шийгара ца доалийташ, хьаьнала къахьегаш ва са мар а.

Цу гIулакхашца тхоашкара хьокхам тел оаха тхоай берашта. Оаха дика кхетаду нанаси шоашкара далийта гIалат берашта во Iаткъаш хилар.

Аз доккха баркал ях вай Коммунистически партена цо чIоагIа берий йоахо еш хиларах. ХIанз хулача КПСС XXV съезда производственни толамаш даьха накъаяхара къахьегаш я со.

ХАРСИЕВА ЗулпаI,
«Нана-турпал».

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-4 эггара дикагIа а барт болашагIа а лоархIаш я А. И. Сарабаш керте латта плотникий бригада. Эше шоайла новкъостал деш, дикагIйола опыт дIа-юха йовзийташ, бригада сий лакха лоаттадара шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба бригадера дукхача къамий нахах бола гIишлошъераш. Цудухьа гIишлои балхаш дара ший пхе шера задани дикъ шера кхоачашъяьй бригадо.

— Тхо барт-цхьоагIо йолаш хиларо низ тел тхона керда къахьегама толамаш даха, — йоах бригадира А. И. Сарабаша. Итт шу дизад тха бригадо коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю. Цу шерашка цхьаккха шу дIадахийтадац оаха паччахьалкхен плани тIайнца социалистически декхараши дикка тIехкхоачаш ца деш.

КарагIдаьннача кхоачамбаь Iеш оамал йолаш бац бригада гIишлошъераш. КПСС XXV съезда сийна доккхий социалистически декхараш тIайнцад цар. Уж толамца кхоачашдеш шерра социалистически яхь лоаржаьча гIишлошъераша хIара сменагIа нормаш 150—155 процент кхоачашъю. Цудухьа хIанзлехьа дикка тIехкхоачашъяьй цар пятилетка тIехьарча шера задани а. Из да бригада болхлоша СССР Конституце Денна кийчдаь къахьегама совгIат.

Бригада коллектива тIа-тIа ший къахьегама толамаш тоадеш хьайоагIаш хилара кертера бахьан да цига къахьегаш болча эрсаша, украинцаша, нохчаша, эрмалоша шоай низ ца кхобеш къахьегари ший коллектива болх бригадира кхетамца вIаштIехьбаккхари. Иштта волча кулгалхочоа тийнна маьхера совгIаташ доацаш еннай Октябрьски революце орден, Ленински юбилейни медаль, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота, «ЙиеслагIча пятилетка ударник» яха сийлен цIи. Шоай пхе шера задани ханал дукха хьалха кхоачашъяьи хьинаре, къахьегаш хиларца бригада сий лакха лоаттадеши ба плотникаш Н. В. Умснийик ф-смвы тжбшряц Усминский, А. А. Бабаян, А. Зингаев, И. М. Чумачков, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) плотникий бригадир А. Сарабаш, плотникаш Н. Усминский, А. Бабаян, А. Зингаев, И. Чумачков.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАЬХА ДАГГАРА

Доккха сий даьд са Нохч-ГIалгIай республика къахьегамхоша. СССР Лакхехьарча Совета депутаталл хержав со. Цу гIулакхо декхарийла ву со наьха вахара, къахьегама хьал тIоадара берригa низ тIабахийта болх бе. ХIаьта хьалхашка латта декхар кхоачашдара сайна ховр низ дIакхоачар да а ду аз балхара мукъаваьлча.

Иштта, Кади-Юрт яхаш цхьа юрт я тха районе. Керттерча даькъе лоамашкара Iобаьхка нах ба цига бахараш; Юртарча эIамигача тика чура промышленни а е кхыдола а товараш эца йиш йоацаш дукха хало хьегар цу юртарча наха. Из бахьан долаш балхара а бувлаш гаьна Гудермесе а ухар нах шоашта эша, хиланза яргйоаца хIама эца. Цул совгIа юртара дерригa цаькъаш догIа диллхачул тIехьагIа машина чакхъяргйоацаш деха дар. Яцар водопровод а.

Цу юрта бахача наьха вахара, къахьегама хьал тоалара дешаш дийцар оаха районна кулгалхошца.

ХIанз цига укх деношка болх бе йолалургья керда хьаяь мах бу кхо отдел йола йоккха тика.

Юрта юкъе гIолла чакхболла керттера никъ жагI а билла тоабаьб. Юллаш я керда водопровод. Гаьнца гIута тIа а ца ухаш шоай хоашхий нийде йиш йолаш хургба кастта Кади-Юрта баха нах.

Цхьацца новкъостал, хьехам эшаш нах а ух со волча. Царна пайданерча хьехамца а гIулакхаца а сай низ дIакхоача гIулакх де хьож со.

Производстве болх беш волча хана ца ховш ког дIабаьккха инвалид Дукаев Алхазур вера со волча цхьан дийнахьа. Балха а юха цIа а аха хала долаш легковой машин эца безам болаш вар из. Машин эца бокъо яккхара нийна новкъостал дар дийхар Дукаева. Из дика болхло хиларах а хIаьта, шеко а йоацаш, балха аха цунна хала хиларах а машин эца новкъостал дир аз Дукаевна. Иштта, бокъонага хьежжа мога новкъостал дергда аз хIанзчул тIехьагIа а сайна тIаевача хIара къахьегамхочоа.

Гудермесски района «Терек» совхоза йиъалагIча отделене управляющи волаш болх беш ва со. Дикача толамашца накъабаьхаб СССР Конституце Денна тха отделене къахьегамхой. Иштта, халкъбоахама планагIа шекара свекла хIара гектара тIара 300 центнер чуэца езаш хиннача — 450 центнер, дуга 36,7 центнер чуэца дезаш хиннача — 46 центнер, мукхи кIаи 22 центнер чуэца дезаш хиннача 27,5 центнер чудера отделене кхаш лелладераша.

Уж толамаш доахаш къаьстта доккха дакъа лаьцар Къахьегама ЦIеча Байракха. «Знак Почета» орденаш лелаеча Бачаева Зараси Ядуева Кхоккаси кулгалдеча шекара свекла кхееча звеной коллективаша. Иштта, Кхоккас кулгалдеча звеное 500 центнер шекара свекла чуера хIара гектара тIара.

Шоай къахьегама толамаш КПСС XXV съезда кхетаду тха отделене кхаш леладераша.

Х. АЛАКАЕВ,
Гудермесски района «Терек» совхоза йиъалагIча отделене управляющи, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Октябрьски Революце ордена кавалер.

Массанена а дешен говзал Iомаеи шерра никъ хьабийллаб Советски Конституце. Цо шоашта еннача цу дикача бокъонах бизза пайда эцаш дукха студенташ ба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете — дика, геттара дика дешаш а общественни вахара юкъе дизза дакъа лоацаш а дукха студенташ ба цига. Иштта чарех ба вайна сурта тIа гуш бола цун физико-математически факультета студенташ (аьрдехьара аьттехьа) М. С. Мургустов, Г. Ю. Бан, К. И. Магомедова.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАЬХА УНАХЦIЕНО ЛОРЛЕШ

(РЕПОРТАЖ)

—Тха санаторе-курорте я кхо отделени, — аьлар «Серноводск-Кавказский» яхача санаторе-курорта керттерча лора заместитела Степанов Евгений Георгиевича. — Уж я массе тайпа туберкулеза тIегIолла хинна йоаца ревматизм (аказ) хинна, букъа тIехка, кхыча тIехкашта, мышцашта, декъача пхаьнашта лазар хинна нах бербзабу опорно-двигательни. дийхама чукхоачача чения, шера а тоттача а шоргашта, дийхка, сима лазараш хиннача наха дарба ду отделени, сен пхаьнашца дувзаденна лазараш хинна нах бербзабу отделени.

Тха санаторе-курорте дарба дайта ухача наха чения, нервни системана, тIехкашта хулаш дола дерригa лазараш царна деш дола дарбаши дийца вала атта дац, уж дукха да.

Тхо долча дарба дайта боагIа вай Даьхен массе а мIингера нах. Бакъда, цу берригача нахах вай республикера бараша кхоалагIа дакъа лоац.

Тха санаторе вена унахо нагахьа дIавахаваац дарба ца хулаш. Тхо долча баьке цхьан хана дарба дайташ хул виъ бIаь совгIа саг. Оаха керттерча даькъе дарба ду ваннаццеи хицеи. Бакъда лазарга хьежжа, электроколд, тайп-тайпара молхаш, диетически кхача юкъеоз оаха дарба дара.

Тха лораша шоай ха а низ а кхобац шоаш болча дарбана баьхкача наьха унахцIено меттаоттаяра. Цул совгIа, Iинмерза хиларца, кIаьда дош аларца гIо ду лазар кхийттача наха дарба дара. Унахой сагот ца далийта тайп-тайпара сакъердамаш хулийт. Тха укхаза я йоккха зал. Цига царна кинофильмаш хьувкх, концерташ уттаду, кхыдола сакъердамаш ду, тайп-тайпара темаш йола лекцеш еш, беседаш ю. ХIаьта хIара отделене унахой хьажа йиш я бос болча а кхыча а телевизорашка.

Унахошта дарба деш шоаш деча кхыча гIулакхех а дийцар нов. Степанова.

Валерий Александрович Понамарев заведующи волча неврологически отделене верза венача Шаьла райпо зоккхагIа волча экономиста Ахматханов Ахьмада аьлар:

— Сона хронически бруцеллез да. Укхаза валехьа дарба дайта ваха со хинав Дагестана Талге, Грузе, Цхалтубе, кхычахьа. Цига дарба хиннадац сона. Со мел хиннача цу моттигашка цхьан тайпара мара, вешта аьлча хица е колдаца мара дарба дацар. Укхаза ваннашца, хица, электроколдаца, кхыча хIамашца дарба да. Со хIанз кхозалагIа венав укхаза. Доккха дарба хиннад сона укхаза ахарах. Наб ца яйташ саготдеш, гIажамашца а низткъа мара дIа ца йохалуш хинна лазар дIадаьннад сона. ХIанз когийи настарийи голашка лазар уттац. ПаргIатта наб юлу, ког атта боаккхалу. Цул совгIа укхаза со волча укх ткъаь дийнахьа 4 килограмм тIа а кхийттай сона. Со доккхал деш ва, гаьна ваха а ца везаш, ер санна йола санаторий-курорт нийсъяларах, Лораш а медсестраш а дика хьож тхога.

Цу санаторе-курорте баькха шоашта доккха дарба хиларах дувц дийлкан сиван лазар хинна енача «Грознефть» объединене геолого-поисковни контора болхлочо Матузок Надежда Степановнас, гонашта лазар хинна волча «Югмонтажавтоматика» Ростовски монтажни управлене слесара Москаленко Анатолий Григорьевича, ченнеи нервни системанеи лазар кхийттача Батаевскерча монтажни заготовкай завода инженера Доля Петр Анисимовича, Ростов-на-Дону «Пушонка» яхача объединене инженера Калиновская Нина Григорьевнас, кхычар.

Диетсестрас Копейкина Тамара Павловнас йоах:

— Унахочоа дарба хилара боккха лоархIам болаш да цунна боагIаш бола кхача кийчбар. Из чай болаши баа дог доагIаргдолаши кийчбе гIерт тхо. Цул совгIа, тха официанткаш ма-хулла культурни гIулакх де гIерт столове баьхкача наха. Иа тха во вIаштIехьдалац.

10—20 шера сотолове болх беш болча тха повараштa Феофанова Мария Алексеевнайна, Свидерская Юлия Яковлевнайна, Эльдиева Калимата хов наьха безам боагIаргболаш даа хIама кийчде.

Iинмерза, безаме шоашта гIулакх деш бола официанткаш Сулейманова Мая, Джантиева Хабира, Османова Рая дика могабеш бийцар унахоша Новочеркаскерча Астахова Проскофья Константиновнас, Сальскерча Степанова Александрас, Орджоникидзерча Ясновская Нинас, кхычар.

«Серноводск - Кавказский» яхача санаторе - курорте низ мел кхоачар ду лазар хинна нах берзабара, уж къахьегалургдолаш юхаметтаоттабара.

Вай мехка массанахьа а санна, цу санаторе-курорта лораши кхыбола болхлойи советски наьха унахцIено лораеча ха тIалатт, цу гIулакха ха а низ а кхобац.

Ю. ЮСУПОВ.

ДЕПУТАТИ ВАХАРИ

Шелковской районерча Новощедрински юрта Совета 32 депутатех 28 юрта боахаме къахьегаш ва. Цудухьа цар чакхдоахаш дола гIулакхаш айхха дувзадена да юрта Совета лаьтта тIа йолча «Коминтерн» колхоза ахарца.

Са дувца безам ба колхоза жа леладеча цеха начальника депутата Куценко Николай Васильевича кулгалдеча юрта боахама массазарча комиссе балхах. Цу комиссена юкъебоагIаш ба боахама дерригача производственни доакъой викалаш: Балух Любовь Ивановна комсаш леладерий бригадир я, комсаш лелаеш я Эльдерханова Замани а, Джумакаева Аминат доярка я, хIаьта Сысоев Павел Васильевич — механизаце цеха начальник.

Шоай керттерча балхо шоашкара дIадехар диц а ца деш, низ а хьинар а кхо ца деш, цар кхоачашду депутатий декхараш а. Юртбоахама комиссе членаша юрта Совета заседане хаддаза дувца уттаду боахама саготагIа дола дешаш. Иштта, кхашкара бIаьстаи гуйреи балхашта ю кийчо, хьайбашта доакъар Iалашдар мишта лела юкъарча рузкъа кхом бар, балха ха зехьа ца йоаяр — цу тайпара дешаш да депутаташа шоай теркаме лувцараш.

Каста хургйолча мехка коммунистий аргIанарча форума — парте XXV съезда къахьегама совгIаташ кийчлара чуйнна кийчлуш ба Новощедрински юрта Совета депутаташ.

В. СЕРГУТИНА,
Шелковской района Новощедрински юрта Совета председатель.

ТХА БОКЪОНАШ ЙОККХИЙ Я

Ше эттача хьалхарча дийнахье деиз Россерча кхалнаха маIача наха нийсса бокъо еннай Советий Iаьдало вахара ерригача даргIонашка. Из бокъонца дIачIоагIъяьй тахан вай цIей доздеча Советски Конституце тIа.

Из цIей къаьстта хьамсара да паччахьа хана гоIадаь даьхкача нохчийн гIалгIайн кхалнаха. Хьалха цхьаккха бокъо йоацаш, мыьра, шираа Iадатеи шарIатеи лоатла латташ, ирази сердалои байна дIабаллалца бIарга ца гуш хиннаб вайнаьха кхалнах. Кхалнаьха дешарахи культура вIалла дувца а дезац Цу хана дийшараш маIача наха юкъе а наггахьа мара хиннабац.

Тахан из иштта хиннад аьлча теша хала да. ДегIабенаб Нохч-ГIалгIайчен боахам, лоархIам баь варгвоацаш лаккхъеннай халкъа культура.

Тахан цхьаккха моттиг яц вайнаьха кхалнаха маIача наха нийсса болх ца беш. ХIанз болхлой, инженераш, лораш хьехархой, артисташ, Iилмахой ба нохчийн гIалгIайн кхалнах. Къона тIехье кхее а обществана пайданерча балха тIа хьинаре дакъа лаца а кхалнаха мел эшараш вIаштIехьдаьхад Советий Iаьдало.

Цунна дола тешал да тха Ачалкхерча минеральни хий кийчдеча завода коллектив. Заводе болх берех кхо дакъа дича царех ши дакъа гIалгIай кхалнах ба. ХIаьта завода керттерча производстве берригаш хIана бац аьнна кхалнах ба. Iалаьмате дикача къахьегама толамашца деза укх шера завода коллективо социалистически демократе цIей— советски Конституце Ди.

ЙиеслагIа пятилетка толамца кхоачашъяра, Коммунистически парте съезд беркатерча къахьегамца белгалъякхара социалистически яхье а яьнна хьинаре къахьегарца дика хьокхамаш дIахьад завода коллективо. Укх шера цхьоалагIча октябре кхоачашъяьй заводо ший пятилетка. Дика лоархIабу хий кийчдераш укх пятилетка тIехьарча шера декхарех а. Цхьайтта бетта 9759 эзар шуша хий арахийцад оаха, планагIа 9200 эзар шуша арахеца езаш хиннача. Планал совгIа 24 эзар сом маьха дарбаца хий дIадахьийтад мехка тайп-тайпарча районашка.

ДукхагIча даькъе уж толамаш даьхараш гIалгIай кхалнаьха говза кулгаш да. 70 совгIа кхалсаг я завода тайп-тайпарча доакъошка хьинар кхо ца деш къахьегаш. Керттерча — шушашка хий чудоттача цехе я 33 кхалсаг, Укх тIехьарча шера лакха говзал йола болхлой хьалкхийнаб заводе.

Царех цхьабарий цIераш яха лов сона. ВуриттагIа шу да Булгучева Асията заводе болх бу. МугIарерча болхлочунгара коллектива кулгалхочунга кхоачаш дегIаенай цун балха говзал. Заводе хьалхе лелаеш я из керте латта автоматически шушашка хий чудотта бригада. Асьната хьийха, цун новкъосталца балха говзал караерзаяь Цороева Мовлатхан. ПхийттагIа шу да из заводе балха ена. Укх тIехьарча шерашка шоллагIча бригадана кулгалдеш я из. ВIаши социалистически яхь лелаеш я уж ша бригада. Цкъаза ший хьехархочо кулгалдеча хьалхле лелаеча коллективал хьалха йоал Мовлатхана бригада.

Социалистически яхье хьалхле лелаеш, овсарлеца къахьегаш ба шушашка хий чудетташ бола Картоева Люба, Цыздоева ПаьтIамат, этикировщица Дзурабова Бабуся, браковщица Точиева ПаьтIамат, шушаш дIанийсъеш йола Точиева Лейла, кхыбараш.

Царех дукххабараш общественни балха хьинаре дакъа лоацаш ба. Агитатораши политинформатораши ба Акбиева Рукъет, Дзейтова Iайшет, Аушева Фасиман, Газикова Ася, кхыбараш. Царна хьокхам тел бригадираша.

Заводе болх беш я пхи саг чувоагIаш кхалнаьха совет. Партийни организацеца дагa а яьнна оттаьча планах лелабу цо ший болх. Совето новкъостал ду болхлоштa кхалнаха говзал лакхъе, социалистически декхараш кхоачашдара оарцагIбоах уж. ГIо ду сайрийнарча школашка деша. Кхалнахага культурно салаIийтара йоакхо ю кхалнаьха совето: экскурсешка кхувл, вIашагIкхийтте кино ух.

Иштта лакха овсарле йолаш къа а хьег, культурно са а лоI тха заводерча кхалнаха. ХIанз парте XXV съезда накъаболхаш кхы а хьинарегIа къахьега лаьрхIад цар.

Р. ЧАНИЕВА,
Ачалкхерча минеральни хий кийчдеча завода кхалнаьха совета председатель.

КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ГАЗ ЧАКХЙОАХАРИЙ КОТАЛОНАШ

Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхоша а санна, Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллективо шийн хьинарерча къахьегаица толамца кхоачашъю вай Коммунистически парте XXIV съездо белгалъяьккха мохк социально-экономически дегIабоалабара программа.

Москверча, Ленинградерча, хIаьта иштта вай республикерча а хьалха латтача предприятей боламах шерра социалистически яхь а йоаржаяь, къахьегама овсарле лакхъяра керттера теркам тIа а бахийта завода болхлоша къахьегар бахьан долаш йоккха котало яккха каьннай газ чакхйоахарий. ТIанйна хиннача социалистически декхарел итт ди хьалха, 27-ча октябре, кхоачашъяьй завода коллективо товарни продукци йохкара пхе шера план. Цу хьоккхама хIанз иттлагIча пятилетка чотах болх беш ба газ чакхйоахараш.

Белгалдаккха доагIа из толам атта баьккха боацилга. Дуккха халонаш эша а еш ерригача коллектива хьинаре къахьега дийзад котало яккхара. Тахан, из йоккха а бехктоккаме а балха программа кхоачашъеча карагIдаьннача тоххам беш, бокъо а йолаш курал е йиш я Iайха цунца цхьана халоний гIайгIа а хьалхарча коталоний морзо а екъаш хьаенача виз болча коллективах.

Мел чоалханерча хьалашка оаха нйслагIча пятилетка декхараш кхоачашдара тIехьа къовсам дIаболабаьб кхетаде хала дац, планах йоагIа продукци арахецарца цхьана производственни мощностащ караерзаелга, керда объекташ хьал а яь болх бе йолайолийтилга дIадахьа дезилга белгалдаьккхача. Iалаьмате хала дар из деррига а цхьана толамца чакхдаккха. Цудухьа пятилетка хьалхарча шин шера а продукци арахецара план кхоачашъе низкъала дар завода.

Цкъаза тха предприятех пятилетка нийсархо оал. Завод пятилеткай кIеззига йоккхагIа яле а, нйслагIча пятилетка шерашка бокъонца хьалъяь а яьнна, низ бенна из дIаоттар теркаме нйцача нийса да. Укх пятилеткаца дувзаденна да лакха говзал йола болхлой коллектив хьахнина, чIоагIъенна дIаоттар а.

Пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъелга низкъала хилара бахьан дар лакха говзал йола болхлой, инженерно-техническ и болхлой ца тоъар. Укхаза тхопа йоккха гозал йола болхлой, специалисташ бахкийта новкъостал дир Татарерча, Россе кхыча областашкарча дуккха хана деnз болх беш йолча газ чакхйоахача заводий коллективаша. Цар новкъосталца тха завода партийни организаце, дирекце хьалхарча шерашка къаьстта йоакхо еш чакхдаьккхар моттигерча нахах болхлой кийчбелга, болх берий говзал лакхъелга. Цунах доккха беркат а даьлар.

Пятилетка кхоалагIча шера декхараш дикка тIеххоачашде вIаштIехьдаьлар газ чакхйоахарий. Шера планал совгIа 1484 эзар сома маьха продукци елар Даьхенна. Цу шера къахьегама овсарле лакхъелар планах лаьрхIа хинначул 2,2 процент.

Хоадам беча кхоалагIча шера даьхача толамаша къаьгта хьахьекхар заводе нйслагIа пятилетка толамца кхоачашъе торонаш йолга. Завода партийни, профсоюзни организацеша коллектива хьалхашка оттадир юхедисача шерашка юкхьашца кхоачаш ца дулуш дисар юхаметтаоттаде, нйслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъе. Из декхар кхоачашдара берригa газ чакхйоахараш оарцагIа а баьхар. Цо торо елар завода ханал хьалха пятилетка кхоачашъярах Даьхенна рапорт дала.

Долчча бесса аьлча укх тIеххьарча шерашка завода болх лерттIа, ритмично дIабахьара новкъарле еш кхы а чоалханегIа духьале отт. МагIалбикерча буровдеттарашм мехкдаьтта хоша завода торонашка хьежжа кхоачам беш бедал — гази мехкдаьттеи лапар. Цудухьа коллектива хьалхашка къаьстта мра эттадар йолаш йолча ерригача торонех пайда эцара дош.

Эггара хьалха завода инженерно - технически болхлоша, рационализатораша кийч а даь чакхдаьхар бедалах хьайоаккхача продукце боарам лакхбеш дола гIулакхаш. Царех мел пайда баьннаб дика хьахьокх укх масалаша: нагахьа санна 1972-ча шера заводага хьакхаьча газ 1971-ча шерарчул 0,5 процент кIезигагIа хинналe, цунах хьадаьккха бензин 2 процент дукхагIа хиннад. хIаьта 1973-ча шера бедал 22 процент кIезигагIа кхаьча йоллаше а хьадоаккха бензин 4 процент мара кIезигагIа хиланзар.

МагIалбике боахаме а наха а йоагаеш хиина газ цIен па еш, цунах йоакха пайдаце хIамаш хьакъоаста ца еш яр. Из завода технологически машинех чакхйоахаш цIенъяра а цунца бензини кхьйола продукташи арахецилга лакхдара а эша гIулакхаш чакхдаьхар заводе. Цул совгIа Iаьлий-Юртара газ заводе хьаухаргйолаш гIулакх а вIаштIехьдаьккхар. Цунца цхьана эргабаьккха тоабир компрессорни боахама болх а. Цу дерригне торо елар завода коллектива 1974-ча шера план тIеххоачашъе, планал совгIа 197 эзар сома маьха продукци а луш.

ХIара шера бедал ца тоъача хьалашка завода рентабельность лох ца ялийтара цахаддаш тайп-тайпара организационно-технически гIулакхаш чакхдаха дезаш хул завод. Цу деша йоакхо еш массе а хана дукха шоай къахьегами хьинари дIалу завода инженерно-технически болхлоша А.-В. Х. Абдурахманова, М. В. Таньчева, Г. П. Шабельникова. А. Н. Данилова, кхы дуккхачар.

Укх шера тха коллектива керттера экономически а политически а декхар да пятилетка чакхйоалача шерара планаш толамца кхоачашъяр. ХIара завода болхлочо дика кхетаду нйслагIа пятилетка йизза кхоачашъелга а иттлагIа пятилетка толамца дIайолаелга а дуккхачадаькъе из декхар кхоачашдарах тийша хилар. Укх шера 11 бетта баьча балха итогаша тешаву укх шерара декхараш а ханал хьалха завода коллективо кхоачашдергхиларах. 11 бетта планал совгIа 639 эзар сома маьха продукци еннай газ чакхйоахараша. Пятилетка а укх шерара а декхараш кхоачашдеча хьалхарча мугIарашка латт газах бензин доаккхача установка коллектив.

Балха планаш а социалистически декхараш а толамца кхоачашде коллектива гIо ду партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша берригача газ чакхйоахарашта юкъе цахаддаш лелабеча политически-кхетама балхо. Партийни собранешка, партбюро заседанешка болхлой юкъарча собранешка каста-каста отчеташ ю завода кулгалхоша, участкай начальникаша политически - кхетама болх вIаштIехьбаккхара планаш кхоачашъяра, мехкдаьтта продукташта, реагенташта, материалашта, энергена кхомбара дешай хьакъехьа.

Завода хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде гIо ду барттайна, вIаши новкъостал деш дика коллектив вIашагIкхетаро, берригача газ чакхйоахарашта юкъе пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяро. БIаьш болхлой ба заводе тIехдика къахьегаш, шоай социалистически декхараш толамца кхоачашдеш. Царех дуккхабарашта «НйслагIча пятилетка ударник» яха знак еннай. Царна юкъе ба И. И. Булимов, С. Д. Бамбатов, М. А. Ельоев, А. А. Зандаков, А. П. Заруднев, Т. Х. Зураев, Г. Н. Редькин, Л. А. Школьная, П. Н. Попов, кхы дуккха бараш. Ерригача завода коллективо сий деш а лоархIаш а бу уж.

Завода коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка, толамца кхоачашду укх шерара декхараш. Уж дика толамаш да. ХIаьта а царех морально салоIам хилац газ чакхйоахарашта. Цун керттера бахьан да бедала кхоачам ца хиларах завода мощносташ хIанз а йизза караерзае вIаштIехьа ца далар. Тха торонашка хьежжа цахаддаш завода газ хилийтара республикерча мехкдаьттахоша новкъостал дарга дог доах оаха. ТIаккха хIанзчул дукха дукхагIа продукци арахеца торо хургья заводага.

Тхоай чура кхоачамбоацараш а да тха, цхьадолча даькъе новкъарле еш. ХIанз кхоачамболлаш къовсам лоаттабац материалашта а энергена а кхомбара, балха ханах бизза пайда эцара тIехьа, хьалхарчул дуккха кIезигагIа яле а, хIанз а моггигаш нийслу балха дисциплина телхаеш, иштта кхы дIахо а. Уж кхоачамбоацараш дIадахаро торо лургья завода балха хьоккхамаш тоаде,болхлоша шоай уйла а низ а тIаберзабаьб КПСС XXV съезд кердача къахьегама толамашца белгалъяккхара. ЦIаьхха а чурча тороний лоархIам а баь завода коллективо лаьрхIад планал совгIа 25 эзар тонн газах даькка бензин,70 кубически метр екъа газ луш, вешта аьлча 1509 эзар сома маьха продукци луш пятилетка тIеххьара шу чакхдаккха. иттлагIа пятилетка йолалуча хьалхарча шин бетта план ханал хьалха, 24 феврале кхоачашъе. Шеко яц уж керда социалистически декхараш а тха коллективо толамца кхоачашдергхиларах.

И. МАКСИМОВ,
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода директор.

ХIанз берригача советски наьха, къахьегамхой коллективай уйлаш, хьинар, гIулакхаш кастта хургйолча КПСС XXV съезда ма-могга дикагIа кийчо яра, кердача къахьегама коталонашца из хьаелла ди белгалдаккхара тIадерзадаь да.

Съезда болх дIаболабу ха гарга ме кхоач шерагIа ярж цун сийна йола Ерригсоюзни социалистически яхь, денгара денга дукхагIа хул нйслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъярах Даьхенна, партена рапорташ денна къахьегама коллективаш.

Нохч - ГIалгIайчене хьалха латтача коллективашта юкъе я Вознесенскера газ чакхйоаха завод а. «Сердало» газета тIа цун коллектива дош лу редакце тахан.

Коллектив социальни дегIаяра йоакхо еш

Социалистически боахам лелабеча Iилман-технически революцена карагIдаьннарш шерагIа юкъедоаладарах КПСС XXIV съездо белгалдаьха декхараш кхоачаш а деш дукха болх чакхбаьккхаб тха заводе нйслагIча пятилетка шерашка. Газах коача углеводородаш хьакъоастаира боарам лакхбара чакхдаьхад 13 организационно-технически гIулакхаш, гази мехкдаьттеи чакхдоахача технологена автоматизаци яьй, кхы дуккха балхаш кхоачашдаьд.

Из бахьан долаш торо хиннай завода укх тIеххьарча шерашка вай республике а ерригача Министерстве а хьалха латтача мугIарашка дIаотта, ханал хьалха нйслагIча пятилетка декхараш кхоачашде. Белгалдаьккхача кхоачам ба 1974-чеи 1975-чеи шерашка завода коллективо Ерригсоюзни социалистически яхье пхезза кхоалагIа моттиг яккхари шозза дика болх баьб аьнна хоастаяри.

Уж толамаш даха каьннай экономика дегIайоалаярца цхьана цахаддаш коллектив социально дегIаяра йоакхо яр бахьан долаш. Укх пятилетках халкъбоахама планаца цхьана отта а яь кхоачашъеш коллектив социально дегIаяра план хиннай заводе. Цу тIа хьадда къоастадир хIара цехо, участко, установка, ерригача заводо де дезар.

Социальни плана тIа йоккха моттиг дIалоацар газ чакхйоахарий балха говзал лакхъяро. Из кхетадеш а да.

Болх берий говзал лакха хиларга хьежжа овсарегIа а дикагIа а хул цар къахьегам. Пятилетка шерашка 300 гаргга болхлочо лакхъяьй шоай говзала разрядаш. Заводе хIанз а бригадии хьисапе балха говзал лакхъеш 49 саг чувоагIаш йола ши группа я.

Цул совгIа дукха керда болхлой кийч я бу дукхаьнеи говзал лакх а ю йоккха опыт йолча болхлой новкъосталца. Заводе дукха ба къоначa болхлошта дика наставникаш бола говзанчаш. Царна юкъе ба вокхагIа вола оператор И. И. Булимов, токарь И. И. Ельков, слесарь П. Т. Попов, электромонтер Н. М. Маликов, кхы дуккха бараш.

Масала, Иван Ивановича Булимова алхха укх шера кийчваьв пхиъ оператор. Царна юкъе ба Ашаев Лабзан, Коневцова Людмила, кхыбараш. Цхьаккха говзал йоацаш заводе хьабаьхка кагирхой хIанз кхоалагIа разряд а йолаш шоаш болх беш ба, дика хьокхамаш а доахаш. ХIаьта цар наставник цар говзал кхы а лакхъяра йоакхо еш ва.

НйслагIча пятилетка керттерча декхарех цаI дар къахьегамхой хьал-торо лакхъелга. Из декхар кхоачашдеш дуккхачар даьр даьд заводе. Белггала тоадаьл къахьегама хьалаш, цехашка, установкашка салаIа а столове ваха ца ловчуна хIама даа а моттигаш хьалъяьй, керттера болх беча моттигашка газ теха хий дола сатураторни установкаш оттаяьй.

Завода берригa болхлой газ, хий, ванна, кхы мел эшар долча квартирашца Iалашбаьб. Болхлой берашта хьалъяьй 280 моттиг йола кагий бераш леладу комбинат. МагIалбикерча мехкдаьттахошца цхьана дакъа а даха хьалъяьй пионерий лагерь, хIаьта укх шера шеръеш тоа а яьй из. Оттаяьча ханал тIехьаяьннавле а завода болхлошта хьалъеш латт 110 моттиг йола керда столови, кхыйола гIишлош. ХIаьта цу дерригне тIа дIатIатохал нйслагIча пятилетка шерашка болхлой алапи 11,5 процент лакхдалар.

Завода дирекце, профсоюзни организаце массе а хана чIоагIа терко еш леладу газ чакхйоахарашка дика салаIийтара гIулакх. Укх тIехьарча шерашка шин санаторе, салоIача цIеношка, туристически базашка шоай уьахцIено чIоагIъеш а салоIаш а хиннав 166 болхло. Шоай дезалашца цхьана шин дийнахьа республике гIолла экскурсешка ваха хиннав 1500 саг.

Кхы а дуккха дувца йиш яр завода коллектив социально дегIаяра план кхоачашъеш чакхдоахача гIулакхех. Белгалдаьккхача кхоачам ба пятилетка шерашка цу гIулакхашка заводо ши миллион гаргга ахча дIадахийтар.

Из дукха а дац. ХIана аьлча къахьегамхошта эшачун дукхагIа йоакхо ярга хьежжа дикагIа лел боахам дегIабоалабара гIулакхаш. ДIахо йодача хана из болх лаьгI ца балийта лаьрхIа да тхо.

В. ПТУХИН,
завода завкома председатель.

КПСС XXV съезда сийлеяца накъаяхара доккхий социалистически декхараш тIайийцад газобензинови завода бригадаша. Уж толамца кхоачашдора шерра социалистически яхь а йоаржаяь эггара хьалхарчарца ший пхе шера задани кхоачашъярех я компрессорни станце Попов Петр Павловичa керте латтача слесарий бригада коллектив. Компрессорни станце ерригача оборудованена дика довл а деш цIаккха ший бехкагIа хьовзам хилийтац цо балха тIа. Цун керттердар да бригада кулгалхочо ший коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар.

СУРТА ТIА: слесарий бригада бригадир П. Попов.

Заводской химически лабораторе болхлошта юттел завода ерригача коллективаца дика йовзаш цар чIоагIа лоархIа вий лаборантка Богданова Татьяна Алексеевна. Заводе кийчъеча продукцена еш йола анализаш дикеи тIехдикеи мара ца хулийташ, шийгара цхьаккха гIалат ца доалийташ болх беш я из. Ший опыт дIалуш, къоначарна эше новкъостал деш хиларца сий даьннад цун коллективе.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ИДЕЙНИ КХЕТАМ ЛУШ

Коммунистически парте массе а хана партийни организацей керттерча декхарех лаьрхIад социализм а коммунизм а хьалъеча белгалъяьккха экономически программа кхоачашъяра гIулакх идейно-политически балхаца Iалашделга. Цудухьа ленински парте цахаддаш йоакхо ю къахьегамхой идейно-политически сакхетам лакхбара, уж парте белгалдаьха декхараш кхоачашдара оарцагIбахара.

Цуна тешал да КПСС XXIV съезда соцамаш, идейно-кхетама болх тоабара, къахьегама коллективай, къахьегама а, политически а, экономически а дешар тоадара хьакъехьара КПСС ЦК соцамаш.

«Череповецки металлургически завода кулгалдеш бола а инженерно-технически а болхлоша коллективе беча идейно-политически балха дакъа лацарах», «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахоржаши кхетеши беча балхах» дола КПСС ЦК соцамаш ларде а лаьца лелабу къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх тха Вознесенскерча газ чакхйоахача завода партийни организаце.

Къахьегамхошта идейно-политически кхетам луча эггара хьалхарча моттиге латт партийни а комсомольски а системера политически а экономически а дешар. Заводе болх беш я кхоъ партийни дешара школа, пхиъ комсомольски система школа, йиъ экономически дешара школа. Политически а экономически а дешар Iомадеш ба заводера коммунисташ, комсомольцаш, дукхагIбола болхлой, вешта аьлча завода берригача болхлоех 60 процент.

Заводе массе а хана болх беш я лекторий, агитаторийи политинформаторийи группаш. Хьалда оттаяьча, партбюро чIоагIъяьча планах цехашка, участкашка, установкашка, тайп-тайпарча тахан лоархIамогIа долча дешашта хетаяь лекцеш еш цар, политинформацеш ю къахьегамхошта юкъе. Алхха укх шера завода лектораша 70 совгIа лекцеш йийшай заводерча къахьегамхой коллективашка. Укх тIеххьарча хана политинформаторийи агитаторийи балха йоккха моттиг дIалоац КПСС XXV съезда, цунна сийленца накъадахара хетадаьча къамаьлаша, политинформацеша.

Керттерча даькъе кулгалхоехи, инженерно технически болхлоехи латт заводера лекторски группа. Газ чакхйоахараша юкъе йийша ца Iеш, оалонерча кхыча предприятешка а хул уж лекцеш ешаш, къамаьлаш деш.

Лекторий, политинформаторий, агитаторий, пропагандистий балха цахаддаш тIахьожам лоаттабу партийни организаце. Каст-каста партийни собранешка, бюро заседанешка уттаю цар баьча балха отчеташ, новкъостал ду кердача декхарашка хьежжа тематика эргаяккха. Цо новкъостал ду заводе идейно-политически болх тоабе. Хьинаре из болх лелабу лектораша завода директора И. В. Максимова, цун заместителa М. А. Мамилова, пропагандисташа завода керттерча инженера А.-В. Х. Абдурахманова, керттерча специалисташa Н. А. Братина, А. Д. Крюкова, С. Г. Попеллое, кхыбараша.

НйслагIча пятилетка декхараш толамца кхоачашдара, парте аргIанара XXV съезд сийленца белгалъяккхара къахьегамхой оарцагIбоахача йоккха моттиг дIалоац заводе яьржача социалистически яхьо. Цудухьа цахаддаш чIоагIа теркo ше леладу из гIулакх завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Дегаш гIоздаларца, хьинар совдаларца тIайийцар завода берригача къахьегамхоша «КПСС XXV съезда даха мадоаггIара накъадахара социалистически яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК соцам. Парте тIахьехам хьаллоацаш, чурча торонашкеи кхоачамашкеи хьежa а хьежа керда лакхара декхараш тIайийцар завода коллективо.

Массанена дIайовзийтай парте съезда сийна лелаеча социалистическa яхьа условеш. Съездага кхаччалца хIара дийнахьа хьинаре къахьегам — иштта ба социалистически яхьа керттера чулоацам.

Заводе къаьстта теркам тIабахийта леладу. тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара итогаш елга. ХIара дийнахьа, кIирагIа бетта хьакъоастабу сменаша, участкаша, цехаша баь болх, белгалдоаккх кхоачаш ца дулуш дисар, мамогга сихагIа чакхдоаккх кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш. Ше къаьстта комисси я социалистически декхараш кхоачашдарга хьожаш.

ЛаьрххIа терко еш леладу заводе яхье котбаьннараш морально а материально а белгалбоахилга. Социалистически яхье дикагIа хьоккхамаш даьккхача коллективашта ахчан совгIаташ тел керттерча балха участкашка 120—300 сомага кхоачаш, гIонна долча доакъошка 80—200 сомага кхоачаш. ХIаьта яхье котбаьннараш морально белгабоах карара-кара тела байракх, вымпел, сийлен грамоташ яларца, Сийлен доска бIаьхьарца, сийлен книжка тIа дIаязбарца. Укх тIехьарча хана юкъедоаладаьд яхье котбаьннарий сийна цIе байракх урагIйохийтилга.

ТIайийца социалистически декхараш, уж кхоачашдеча карагIдаьннар массанена дIадовзийтара гIо ду гойтара агитаце, пенгазеташа. ДукхагIa наха гургдолча хьалтеха да ерригача завода, къаьст-къаьстача цехий, установкай, сменай социалистически декхараш, уж толамца кхоачашдара, къахьегама овсарле лакхъяра, материалашта, энергена кхомбара газ чакхйоахараш тIахьехаш да лозунгаш. Хан-ханнахьа пенгазеташ арахец заводе цу дерригача доакъошка а. Цар а доккха новкъостал ду къахьегамхой идейни кхетам лакхбара, коллектива хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде уж оарцагIбахара, газ чакхйоахарий вахар дIадовзийтара. Пенгазеташ арахецача дакъа лоацаш ба заводера толашагIа бола болхлой, гIулакхера нах.

Укх тIехьарча шерашка дикагIа лелабу завода партийни, комсомольски, профсоюзни организацешa къахьегамхошта интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара болх. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Х а МагIалбика XII а пленумий соцамаш кхоачаш а деш.

Кхы дIахо а идейно-политически болх тоабе безилга, парте XXV съезда сийна тIайийца керда декхараш кхоачашдара берригa къахьегамхой кхы а хьинарегIа оарцагIбаха безилгa а дика кхетаду завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Цу гIулакха тхоай низи хьинари кхо а дергдац оаха.

С. ЛЕЧАЕВ,
завода партбюро секретарь

Вознесенски газобензинови заводе йоккхагIа лоархIачарех я цхьоалагIа комбинированни установка. Цун коллективо ший задани кхоачаш тIеххоачадин ца еш цхьа бутт дIабахабац.

СУРТА ТIА: цхьоалагIа комбинированни установка.

И. ПЛИЕВА сурташ.

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМ ЦА БЕШ...

Тха коллектив газахи мехкдаьттахи бензин доаккхаш я. Нагахьа санна берригача газ чакхйоахараша пятилетка декхараш 27-ча октябре кхоачашдаьдале, бензин доаккхараша уж кхоачашдаьд 22-ча октябре, цул тIехьагIа итташ эзараш тонн бензин а деннад Даьхенна планал совгIа. Алхха укх шера 11 бетта тха коллективо деннад 13 эзар тонн газах даькка бензин.

Иштта толамаш даха каьннай, эггара хьалха, тха коллектив барттайна хиларца, хIара болхло ший гIулакх дукха дезаши дика довзаши хилар бахьан долаш. Установка болх бе йолаелча денз къахьегаш а газах бензин даккхара технологи бокъонца караерзаяь а ба тха боккхагIбола операторaш И. И. Булимов, В. В. Макаренко.

Кхо ца еш шоай говзал дIа а луш цар коллективе хьалкхебаьб итташ операторaш. ХIанз шоай хьехархошта нийсса лелабу цар газах бензин даккхара болх. Царна юкъе ба Бамбатов Салаудин, Мутиев Идрис, Конешцова Людмила, Шабанов Петр, Мержоева Байсарата, Миронова Лидия.

Коллектива толамех доккха дакъа доалл технологически оборудовани тоаеш болча слесарий. Уж пхи саг ва установке. Ханнахьеи дикеи оборудовани тоаеш ба слесараш Белхароев Гирихани Анохин Виктори. Тха балха дуккхадар технологически насосашка хьожаш болча машинистех тийша да. Из гIулакх тIехдика леладу машинисташа А. А. Нетребина, Н. Темченкое, кхыбараша.

Балха хьоккхамаш тоаде доккха новкъостал ду тхона сменашта юкъе дика вIаштIехьъяьккха социалистически яхь лелаяро. Цун итогаш ю хIара дийнахьа, кIирагIа, бетта. Балха планаш кхоачашъярал совгIа яхьа итогаш еча хана лоархIам бу общественни балха дакъа лоацаш хилара, балха дисциплина дика хилара, болх бу моттигаш цIена лелаяра, коллективе кхетама болх дикагIа вIаштIехьбаккхара, кхыча оагIоний.

Тха берригa болхлой «Социализми къахьегами» яхача кружоке экономика Iомаеш ба.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе лаьрхIа дац тхо. Масса оагIорахьа шоай торонашка а хьежа КПСС XXV съезда сийна керда социалистически декхараш тIайийцад тха коллективо. Оаха лаьрхIад дIахо технологи тоa а еш газах хьакъоастаю еза углеводородаш 180 граммага дIакхоачае, планах 114 грамм йолча. ХьатIадоагIийча шера хьалхарча шин бетта план съезд хьаеллача денга кхоачашъе. Даьхенна планал совгIа 2200 тонн бензин дала.

Б. БАРКИНХОЕВ,
цхьоалагIча комбинированни установка начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Социалистически мехкашка

СИХАГIА ДЕГIААХАРА СТРАТЕГИ

Польски вIашагIкхийттача болхлой парте VII-гIа съезд гаргакхаьчача хана шерра, дерригача халкъо ювца йолаьяй «Социализм хьалъелга массе оагIорахьара цхьатарра дегIадоаладар духьа — халкъа къахьегами вахара хьалашни эггара дикагIа хилийтар духьа» яха съезда хетаяь ПОРП ЦК тезисаш. Цар тIа я 1976—1980 шерашка мохк дегIабоалабара программа проект, карарча пхе шера итогаш ю. Дерригача халкъо ювцарах хьахинна керттера итог, керттера вывод: Польски Халкъа Республика къахьегамхоша толаме кхоачашъяьй ПОРП VI съездо енна заданеш.

Чакхъяьннача пхе шера пленах тхайцига хозахеталаь тиллаяц мохк сихха общественно-экономически дегIабоалабу стратеги аьнна цIи. Из оттаеча хана тха парте теркалдар халкъа Iаьдал латтача шерашка хьаяьча материально-технически базо халхарчул сихагIча темпаегIа дегIаена социалистически общество хьалъяра наькъагIа дIахьалхашкахьа яха йиш хулийташ хилар. ДIахорча шераша хьахьеккхар, из вывод нийса хинна хилар. Геттара доккха беркат даьлар халкъа низех тешам боларах, къахьегача наьха инициативахи хьинарахи, кхы а дикагIа болх бе лаьрхIа уж хиларах. Цу тайпара, тха партен паччахьалкхени практико цIаькха а бакъьяьй хоадамбеш дола дакъа нахага хиларах, къахьегамхошара парте бувзамаш хадланза чIоагIданза дарг ца хиларах йола ленински положени.

Социалистически мехкашца цхьана леладу гIулакхаш, Польшана ду новкъостал — уж я 1971 шера хьахинна йоккхий планаш кхоачашъе тха аьттув баьккха фактораш.

ДIададахача пхе шера белгалагIа йола оагIув — Iилма-технически прогресс йоккхагIа хилар. Дунен стандарташта, кердагIа йолча технологена, толашагIа йолча организационни решенешта тIаккхебо новкъостал даьд болхлой, ахархой, интеллигенце творчество айяра, гIулакх дизза доал долаш леладара.

Тха вахара керда белгалонаш чот яь варгвоацаш я. ПНР Министрий Совета Председатела П. Ярошевича варшавски партийни конференце геттара нийса белгал ма-даккхара, «селлара дукха хIамаш, селлара лоацача хана хIанзалца хьа цIаккха а даьлач вай». ДIададахача пхе шера алапеш лакхдаьд 11 миллион, е халкъа боахаме болх беш берригаш ца хIапа бац аьнна болча къахьегамхой. Балха моттигаш 1,9 миллион дукхагIа хилийтай. 1 миллиони 125 эзари дезал кердача квартирашка чухайшаб. Шийдоазонаш шердаьд Варшаво, тоенна дIаэттай из. Гданьске хьалъяьй Къилбаседехьара порт. Продукци тел лоаццача хана хьалъяьча Бельско-Бялойрча малолитражни автомобилий заводо. Хийшпа хьалъеш латт хьатIадоагIача шера эггара хьалхара болат лоалладергдолаш йола индустриальни гигант — «Катовице» яха дукх металлургически завод. Дукхача предприятешта модернизаци яьй, хьалъяьй яйгачей кхачаш промышленноста керда бIаьш фабрикаш.

ЧIоагIа эргайоалаш латт юрт. БоккхагIча лоархIаме хул найданагIча тайпара лаьтта леладаран хьайбаш леладаран хьоккхаме хила езаш йола госхозаши юкъара боахамаши. Аграрни политико вIаштIехьдоах польски юрта дIахо социалистически — общественни экономически — эргалойаш яра хиланза дартдоаца хьалаш.

Мохк кердача тайпара административно - территориально бекъар (кагийча «IаьIматашта» меттел йоккхагIен шоай мукъагIен йола единицаш — «гминаш» хьаяр а хIаьта иштта повяташ дIа а яьха, йоккхача 19-нена меттел 49 юкъера воеводство хьаяр а) хIамаш кхоллаш дола низаш дегIадахкара хIанзарча боарамо ма-яххара аз 1971—1975 шерашка даьхIамаш — мохк сихагIа дегIабоалабара стратеги парте нийса хержа хилара дола тешал. Цо чулаьцай общественно-экономически вахара ерригa оагIош, дикача оагIорахьара влияни яьй паччахьалкхен аппарата ерригача звеньяй балха стила.

Дунен социализма система машар, халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара юкъелаьца лоархIаме дакъа дар экономикен общественни вахари тхона карагIдаьиннараш, арахьарча политике оаха даьха толамаш.

ПОРП VI съездо бакъбир социалистически мехкашцара цхьоагIо чIоагIъяра, цхьана гIулакхаш леладара, керда, толашагIа йола формаш лахара тIаберзабаь Польша никъ ПОРП-о къаьстта чIоагIа уйла тIаахийтай польско-советски зошал дIахо чIоагIдара «Укх тIеххьарча шерашка, — аьлар ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Эдвард Герека Катовице хиннача партийни конференце, — къаьстта шера дегIаегIай польско-советски юкъмоттиг. Из массе оагIорахьара лелаеши цIаккха а ца хиннача тайпара беркатеи я. Вай деррига гIулакхаш массаза а кхетадеши хьаллоацаши да КПСС Централни Комитето, Советски правительства, возкъоста Л. И. Брежнева ше».

Польски металлурги дегIадоалаяра новкъостал даьд тайп-тайпара бедали оборудовании телар, торговлин промышленни кооперации массе оагIорахьара дегIаккхувлар — цу дерригача хIамаша тешал ду, социалистически Польша, Европерен дунен тIарен цун позицеш чIоагIъялар чIоагIа хьашт долаш Советски Союз хилара.

Тха планаш кхоачашъяра иштта новкъостал даьд дунен халкъашта юкъерча кердача хьало а. Массазара цун дакъа а хинна дIаэттай Советски Союз инициатор хиннеи йолеи кхоххам кIаьдбара политика. Польски вIашагIкхийттача болхлой парте хоадамболлаш хьаллоац КПСС XXIV съездо тIайнца машара Программа, хIаьта шийн арахьарча политике тайп-тайпара общественни строиш йолча паччахьалкхенашца машаре дахара ленински принципех ког гIортолга а ю.

Польша, социалистически созружества чIоагIача даькъа, таханарча чурчен дунен халкъашта юкъерчен хьало тхога йиш хулийт кхоаненга бIубенна, дог тийша хьежа.

Мечислав РАКОВСКИЙ, ПОРП ЦК членалла кандидат, «Политика» яхача польски еженедельника керттера редактор. («Интерпресс» — АПН).

СССР—ПОЛЬША: ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГIУЛАКХИЙ КЕРДА ЭТАП

Польша арахьарча торговле керттера моттиг дIалоац Советки Союзо, хIаьта Польша а шийн аргIанна йоккхалга диллача СССР-а шоллагIа торговли партнер я. ДIададахача ткъаь итт шера СССР-ара тха товарооборот 170 миллиард гаргга злотых хилар. Шерагара шу массаза доал йоккхагIа хул из. Нагахьа санна, масала, вай мехкашта юкъера товарооборот 1965 шера 1 процент йоккха ярга 60 миллион злотых йодаш хиннаяле, хIанз цун «мах» 209 миллион злотых ба, хIаьта 1980 шера 300 миллион злотых хургба.

Польшо Советски Союзера металлургически промышленностан энергетически объекташтен оборудовани, юртбоахама машинаши тракторашини. Польски экономикана боккхача лоархIаме да тхона лоаттаду советски мехкдаьтта, газ, аьшка руда, сийрда бесаш дола металлаш, боамби.

Польше бахача наха чIоагIа хоатташ я советски холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, сахьаташ, спортивни туристски товараш. Алхха укх шера СССР-ера Польше денад ах миллиард злотых гарггача сома маьха халкъа саготагIа эша товараш. Белгалдаккха деза, юххьанца оттаяь хиннача планагIа дахкийта лаьрхIа хинна уж товараш пятилетке кхозза алсамдаьха хилар.

СССР-е йоагIача польски экспорте керттера моттиг дIалоац кемаша, заводашта лаьрхIача комплексни оборудоване, наькъа гIирсий машинаша, станокаша, химически, яйгача, кхачап промышленноста лаьрхIача оборудоване. Польшо иштта Советски Союза кхухьийт кIор, саьпгал, цинк, халкъа эша товараш.

Шер а лу, кIоарг а лу ПНР-еси СССР-ой шеррача масштабе 1973—1974 шерашка дIадоладенна юкъарча капиталовложенеех пайда эцара даькъе цхьана леладу гIулакхаш. Уж СЭВ-а доазонел чухьа бедалеи энергетически проблемаш къоастаяра тIадерзадаь а иштта дIахорча дукххача шерашта лаьрхIа а да. Из хьахьоккхара йоалае метаргья, масала, цхьана целлюлоза, асбест хьаяра, гази мехкдаьттеи дахара, аьшка руда доалла моттигаш цхьана кийчъяра хьакъехьа яь соглашени.

Керда пхи шу Польшов СССР-ой цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладеча лоархIаме этап а хинна дIаотта дезаш да. Шер а лургда, кIоарг а лургда вай интеграционни бувзамаш. Лакхлургба хIанзара техника лоаттаяреи металлурги, энергетика, гIишлошъяр, машинашъю промышленность санна долча лоархIамеча доакъошта технологи телареи дакъера СССР лоархIам. Польски импорте дукхагIа хургда халкъа саггота эша советски товараш.

ПланагIа лаьрхIад нийдеш дола уж товараш 1976—1980 шерашка укх пятилеткечул 2,5-зза дукхагIа хилийта. Цунца цхьаца йоккхагIа хургья СССР-е йода тха экспорт а.

Ежи ПЕНКАЛЬСКИЙ, ПНР арахьарча торговле Министерства торговй политикаи СЭВ-ей департамента директор. («Интерпресс» — АПН).

Польски промышленноста керда объект — («Катовице» яха металлургически комбинат) хьалъяра балхаш денгара денга сихлуш латт. Цун производственни мощность хьалхарча этапе шера 4,5 миллион тонни болат арахецарга дIакхоачаргья.

Кердача предприятех ала а доагIаш оал вошал леладеча халкъий доттагIала символ аьнна. Из хьалъеш я Советски Союзо, ГДР, Чехословаке хьинаре новкъостал а деш.

СУРТА ТIА: хьалъеш латтача гIишлон юкъара куц.

ЦАФ-ТАСС сурт.

Къахьега, салаIа, деша... бокъонаш еннай бахача наха Советски Конституце ше дунен тIа эггара а демократически хиларах тарра.

Вай республике тIехь-тIехьа дукхагIа хул культурно-просветительни учрежденеш.

Городе МагIалбике хьалдаьд доккха культура ЦIа. Цун йоккхача зала чу цкъара Iоха йиш я 600 сага.

Цул совгIа цига я зIамига зал а. Цу культура ЦIагIа халкъа творчество массе оагIорахьара дегIайоалаяра эша кхыйола помещенеш а.

Шоаш балхах мукъа болча хана цу хозача здане культурни салаIа йиш хургья МагIалбикерча мехкдаьттахой, кхы болча къахьегамхой.

Из цIа хьалдар Советски Конституце салаIара еина бокъо къоачашъеш деча хIамаех цаI да.

СУРТА ТIА: МагIалбикера керда культура ЦIа.

И. ПЛИЕВА сурт.

СОВЕТСКИ СУД—БОКЪОНЦА ЙОЛА ХАЛКЪА СУД

ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХАРЖАРГА

Советски суда деррига гIулакхаш деррагIа хьайоагIача демократически принципаш тIара леладеш да.

Советски судебни система керттерча демократически хьисапех цаI я ерригa судаш хоржамаш а деш вIашагIъеххара принципаш. Районни халкъа судагара яьнна СССР Лаххехьарча Судага кхаччалца йола ерригa судаш хоржаш я.

Судахолла а халкъа заседателалла а харжа йиш я 25 шерага кхаччалца ха яьнна моллагIа а советски гражданин. Судахоллеи халкъа заседателаллеи харжара ха белгалъяккхаро йиш хулийт сийлахьен бехктоккхамен судейски дехкараш кхоачашдара лакха политически кхетам болаш, массе оагIорахьара дуне довзаш, белггалара знанеши вахара опыти йолаш бола нах тIаоза.

Социалистически правосуди кхоачашъелга Iалаьмате чоалханеи бехктоккхамеи дехкар да. Цудухьа политически дика кийчвенна, советски законаш цоаш ма-дарра довзаш, эггара халагIа дола дешаш къестаде ховш, дийша, культурни, принципиальни, тешаме, моральни гIулакха даккха хIама доацаш хила веза советски судахо.

М. И. Калинина яьхад: «...Нагахьа санна судахочун цIерапа малагIа юхь тарлургья, вай паччахьалкхене хIанз судахо мала хила мегаргва аьнна сога хаьттача, аз аргдар, кхы ца хуле а коммунистически университета боараме знанеш йолаш хила веза судахо; из хила веза шийн оамалашца, балхацарча шийн гIулакхаца шийх тешам болийтан шийн сий даьккхан саг, йоккха общественно-политически опыт йолаш, нах бовза ховш вола саг, хIаьта цхьаькха цу тIа дIатIатоха дезаш а ва со, культурни саг».

1975 шера декабре ха чакхйоал 1970 шера хержача Российски Федераце халкъа судий полномочей. Цунца дувзадена чакхъяккха езаш бехктоккхаме политически кампани я советски судебни система керттерча звенох бола судахой, районни халкъа судаш харжа кийчояреи харжараи.

ЛоархIаме дехкар тIадожадаьд царна социалистически законность чIоагIъяра, бокъонаш телхаеш йола тайп-тайпара моттигаш ца нийсъялийтара, юкъара дисциплина а шоай дисциплина а лелаергйолаш гражданаш кхетабара, цар сакхетам, граждански бехктоккхам лакхбара. Дувца а ешний, уж дехкараш кхоачашдеча халкъа судахой кадраш мел доккха дакъа лаца дезаш я.

Нохч-ГIалгIай юстице Министерства боккхача лоархIаме болх чакхбахар бахьан долаш хаддаиза тоаду халкъа судахой состав, шерра-шера къона квалифицированни специалисташ ух цар мугIарашта юкъе. Берригаш а хIана бац аьнна болча судахой лакхера юридически образовани я. Дукхачар кхоачам болаш балха опыт я.

Судахоша хьегача къин бе боагIача тайпара мах баьб партеи правительствап. Социалистически законности правопорядоки чIоагIъеча карагIдийнна хIамаш бахьан долаш вай республикерча дукххача судахошта РСФСР-ей Нохч-ГIалгIай АССР-ей заслуженни юрист яха сийлахьа цIи енна. Царна юкъе ва Грозненски районни халкъа судахо РСФСР заслуженни юрист нов. М. А. Арсанукаев, Заводской районни халкъа суда председатель Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни юрист нов. В. Г. Коструба, кхыбараш.

Халкъа судахой сий лакхденнад паччахьалкхене: царех дикагIа дакъа бараш къахьегамхой депутатий Советий депутаталла хержаб, царна юкъе кIезига бац парте райкомий членаши кандидаташи. Цхьабараш (нн. П. С. Модебадзе, В. М. Трофимова, О. Ф. Таранец, кхыбараш) Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема тохкамах чакхбаьнниаб.

Судахой къахьегамен бытеи хьалаш тоадара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах вай паччахьалкхено. Цу йоакхонна жоп а луш халкъа судахоша сийлеца лелабу шоаех бенна тешам, эргайоахаш тоаю балха профессиональни говзал, стиль, методаш, толамаш тIатIа дукхагIа доах социалистически правосуди кхоачашъеча.

Шерагара шерага дикагIа хул Сунженски, Грозненски халкъа судашка уголовни граждански дешаш дувцара хьоккхамаш.

Харжархоша чIоагIа раьза хинна бувл халкъа судахой А. Л. Чапневи З. М. Алиеван (Заводской районни халкъа суд), М. А. Арсанукаев (Грозненски халкъа суд), П. С. Модебадзе (Сунженски районни халкъа суд), дуккха кхыбараш.

Укх шера хоржамий кампани дIайолаеннача юкъагIа шоай кхетам хьахьоккхаш халкъа хьалхашка экзамен лургья хIанз болх беш болча судахошеи судахолла харжа оттабьча кандидаташеи.

Массане а цхьана, цхьатарарча бокъонагIа, юкъарчал доаццаш, къайлагIа, голосовани а еш, кандидатураш къахьегамхой коллективашка ювца а ювцаш хоржамаш дара ларда тIа халкъа судахой харжара законо оттаяьча бокъонна демократически йолча порядко йиш хулийт хила хьакъ долаш бола халкъа викалаш судашка харжа.

Хоржамашта хьалхара кийчон болх соаххе а дез дIаболабаьб юстице министерстваи судашеи. Нохч-ГIалгIай АССР юстице Министерства коллеге яьча решенегIа чакхдаха дезача гIулакхий йоккха программа оттаяьр хоржамашта еча кийчонах судий балха деррига хьоккхамаш тоадара, организаторски балха боарам лакхбара, правосуди нийсагIа кхоачашъяра, профилактически мероприятеш дикагIа чакхъяхара, судейски кадраш чIоагIъяра пайда эца безаш хилар къаьстта белгал а даьккха.

Юстице Министерства хоржамашта кийчо яра пайдане мероприятеш кIезига чакхъяьхаяц партийни органий, кулгалца, кхыча органашцеи общественни организацешцеи айхха бувзам а лоаттабеш.

Судий гIулакхаш тохкаш да хIанз. Цунах хьахиинараш, массаза а яхар мо, коллегешка, оперативни совещанешка дувц, хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIададахара, данза даргдоацар ду, нагахьа санна эшаш моттиг хуле, уж тоадара хапаш оттаю. ХIара судахочо шийн знанеш лакхъергйола гIулакх ду, шоай балха дехкар судахоша кхоачашдара хьалхара судахой бехктоккхам лакхбу. Цу тайпара чакхдоахача гIулакхаша новкъостал ду судера дешаш дукххача халкъа судаша нийсагIа къестадара, профилактически болх тоабара. МоллагIча дешаца а уголовни е граждански, цхьалха е чоалхане из дале а — къоастаер сага, цун дезала кхел ма йий. Цудухьа гIалат вала бокъо яц судахочун, хIаьта цудухьа из яле а е кхыяле а йолча района е города территоре тIа бахача наха судахолла хоржаргва тешаме, советски законаш дизза кхоачашдеш, моральни цIена, даккха хIама доацаш дика оамалаш йолаш вола саг, кхычарна судеи хьесам бален моральни бокъо йолаш вола саг.

Грозненски районе бахача наха чIоагIа сий ду района халкъа суда председатела Ольга Филипповна Таранеца. Грозненски районни суд — республике дикагIчарех цаI. Цу гIулакха дика хIамаш дукха карагIдаьннад Ольга Филипповнана. Граждананий дехараш тIаэцаш, теркалдеш, нийса къестадеш, дег тIара йоакхо еш хилар, принципиальность йолаш, шийшха йоацаш, профессиональни говзал лакха йолаш закон дизза кхоачашдеш хилар — судахочох доахкаш хила дезаш дола уж деррига дика гIулакхаш шийх доахкаш я О. Ф. Таранец.

Дукхаенешта вовзаш ва Сунженси районни халкъа суда председатель Павел Сандрович Модебадзе. Цунах оал: «Нагахьа санна Павел Сандровича председателал а деш хулча судебни процессе шо нийсълой, къаьстта шаьра бIаргагург да шоана суд мишта хила еза».

Советски судахой халкъа юкъера хьабаьшна ба. Царех цхьабараш судебни органашка бахкале хьалхагIа заводашкеи фабрикашкеи, колхозашка а совхозашка а болх беш хиннаб, лакхера юридически образовани яьккха, йоккха вахара опыт йолаш ба.

Цхьабакъда судахочун гIулакха тIа нийсвала тарлу тешаме воаца саг е тешамен бакъахьареи вале а, чоалхане вахара хьалаши наха юкъера гIулакхаши къестадара тоьлла знанеши опыти йолаш вола саг. Цудухьа вай советски закона тIа оттадаь, харжархой шоаех бенна тешам боабаь е судахочун езача цIерапа тарлуш доаца гIулакх даь бола судахой дукхагIа болча харжархоша баьча соцамагIа шоай гIулакхаш тIара миччахона а, харжа ха чакхъяьлларга ца хьежа, дIабеха йиш хилар.

В. И. Ленина белгалдаьхад: «...цу тайпара дешаш принципага диллача бюрократически учреждений кара ца а дуташ, наха юкъе еча судашка дувза деза лира таIазар дар духьа дийца ца Iеш, наха шерра дIадовзийтари бехке бараш таIазар ца деш бут яхаш йола уйла массане а дег чура дIаяккхари духьа а».

Зуламашта духьали бокъонаш телха ца яйтар духьен лоаттабеча къовсама дешаш дувцара общественность юкъеязара тайп-тайпарча формаех пайда эц республика халкъа судаша. Белгала аьлча, уголовнии граждански дешай къаьст-къаьстача категорей даькъера судебни практика Iомаеши вIашагIтохаши, цу цхьан ханна бокъонаш телхаяра аьттув баьккха хьалаши факташи хьагуча а йоахаш, судаша шоаш гулъяьй материалаш боагI-боагIача лакхерча гIулакхаш тIарча наха дIадовзийт, шеррача общественноста юкъе ювца оттаю. Масала, Заводской районни халкъа судо, социалистически доалахье лечкъарах дола дешаш тахкара судебни практика вIашагIа а теха, общественноста дIайовзийтар уж дуламаш дара аьттув боалийтача бахьанехи хьалехи йола материалаш. Уж материалаш предприятей коллективашка шерра йийцачул тIехьагIа кулгалхоша дIакъайлар лечкъораш деш дола Iургаш.

Халкъа судахоша доккха новкъостал ду новкъостий судашта цар законодательство Iомадара, заседанеш вIашагIъеттара, соцамаш нийса дара.

Доккха, Iалаьмате чоалхане дехкар тIадожадаьд судебни органашта вай мехкарча зуламий хир хоададара. ХIаьта из доархIаме дехкар кхоачашдулургдац дийшача, культурни, шоай гIулакха мутIахьа болча судахошта мара.

Л. ЕМЦОВА. Нохч-ГIалгIай АССР юстице Министерства консультант.

«СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА»

(Журналистий Союза правлене фотоконкурс)

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене бюрос «Съездагара съездага» яхача девизах дикагIа сурта дахара фотоконкурс кхайкаю.

Конкурса хьалуш долча сурташа хьахьокха деза КПСС XXIV съезд хилча деиз республика социально-экономически культурнии вахаре хинна хувцамаш.

Фотопроизведеней автораша хьокха еза хьалха латта коллективаш, пятилетка ударникаш, Нохч-ГIалгIайчене дахача тайп-тайпарча халкъий викалашта юкъера барт. Уж кхотабенна хилар, городаш, юрташ, микрорайонаш, нах баха кварталаш дегIаяр, хIаьта иштта керда предприятеш, цехаш, колхозаш, совхозаш, культурно-бытовой, спортивни е кхыйола объекташ хьахилар, продукце керда тайпа арахецар.

Конкурсе дIаэц 18x24 сантиметр а боккхагIа а бустам болла сурташ, уж хила йиш я Iаьржа-кIай бос болаш а бе-бе бесаш долаш а.

Тематикага а дика хьаларга а диллача конкурса хьалаша дIа ма-деха дола сурташ «Журналистий Союза конкурса» яхача рубрикана кIала кепатеха арадаргда кепайоазон тIа, телевидене гIола хьоккхаргда.

Фотоконкурсе дакъа лаца йиш я фотожурналистий а фотолюбителий а.

Конкурсе котбаьннарашта 5 преми яла лаьрхIад: хьалхаръяр — 50 сом, шоллагIъяр — 40, кхоалагIъяр — 30, хIаьта шиъ хIараяр — 20 сом йолаш. Цул совгIа дикагIа долча суртий автораша дукхагIа гонорар лургда.

«Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало», «Комсомольское племя» яхача республикански газетийн телевидене Грозненски студеи редакцешка «Журналистий Союза конкурсе» яха йоазув тIа а долаш сурташ дIадалара ха белгалъяьй **1976 шера 1 мартага кхаччалца.**

ДикагIа дола сурташ хьокхаш хургда «Съездагара съездага» яхача республикански фотовыставке.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

САМБО

Дукха ха йоаццаш городе Калуге хилар сийлахь-воккхача Iилмахочун К. Э. Циолковске цIерагIара приз яккхара самбо яхача кIалтохаргах латара Ерригсоюзни турнир. Цига венавар мехка дукххача моттигашкара 263 спорта мастери мастералла кандидати.

Цига Назранера баха дакъа лоацаш хилар самбисташ Д. Тохов, И. Оздоев, М. Дугиев, Б. Нальгиев.

Къаьстта дика котваьлар цига И. Оздоев. Диазза латташ цIена котваьлар, хIаьта кхычахьа — баллаш дукхагIа хиларца. Цо хьалхара моттиг а яьккхар, турнира чемпион а хилар.

И. Оздоева кхоачашйир СССР спорта мастера нормативаш.

Цул совгIа, И. Оздоев юрташкарча Ерригсоюзни ловзарий, «Урожай» ДСО Центральни Совета, РСФСР халкъий зональни спартакиада призер, РСФСР 6-ча ахханарча спартакиада финалист ва. Из вовзаш волча тренера Я. Мерешкова ученик ва.

Судьяй гIулакхаш дика дазарах Э. Ульбиевнен Я. Мерешковнен Калужски горисполкомо сийлен грамоташ елар.

М. МЕСТОЕВ.

Тахани кхоанеи хургда

5 декабре — Конституце Дийнахьа

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00 — 11.00. «Заманхо» яха бераштеи кхелетараштеи дола кинотеатр. 14.00. «Советски Конституци дунен тIа эггара демократически да» яха беседа. 18.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Демократии социализми» яха кино хьоккхар. 19.00. Халхараш ду зал. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха ВИА. Фильмаш юхахьувкха кинотеатр.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Шера ба са мохк» яха берий утренник. 11.00. Берашта дола художественни фильм. 16.00. «Тахан СССР Конституце Ди да» яха беседа. Конституце Денна хетаяь салаIара сайре.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. 12.00. «Вай Даьхье СССР я» яха Конституце Денна хетаяь беседа.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 12.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.00. Конституце Денна хетадаь кино хьоккхар.

Химикий культура Дворец. 10.00. С. Тюленина цIерагIара клуб. «Немецко-фашистски эскар Москве юхе эшаде доладар» яха беседа. 10.30. «Светофор» яха ловзар — яхьаш. 17.00. Вальса сайре. 17.30. «Шуи хаттараштa жоп ду оаха» яха юридически консультаци. 18.00. «Парте XXV съезда даха ма-доаггIа накъадахар» яха кинофестиваль.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бессара экспресс» яха ВИА.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. «Паччахьалкхе—из вайда» яха беседа. Тематически кино хьоккхар.

6. декабрь — шоатта

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 11.00. «Къона ленинец» яха клуб. СССР Конституце Денна хетаяь литературни композици. 15.00. «Къахьегамхой демократи» яха беседа. 18.00. «Нохч-ГIалгIайчен экономикеи культуреи дегIаахар» яха салоIача деи лекторий. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. «Советски Конституции дунен тIа эггара демократически да» яха кино хьоккхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха ВИА.

7 декабрь — кIиранди

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00.—11.00. «Заманхо» яха бераштеи кхелетараштеи дола кинотеатр. 18.00. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьоккхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха ВИА.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Сенах дувц гербаша?» яха дешархошта йола беседа. 12.00. Спортивни ловзараш. 18.00. «Вай кIира» яха радиожурнал.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха кинотеатр. 12.00. Берий игротека. «Деррига довза безам ба» яха берашта йола литературни викторина. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бессара экспресс» яха ВИА.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, делкъеле дохк а доаллаш, къулба-малхбоалехьара секунде 5 метрга кхоачаш чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш, Грозне 0 градус гаргга хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба-малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 1—6 градус шелал йолаш, деношка 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш хилен тарлу.

Метеостанци.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 7735.